



Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr/...../.....

Rady Gminy Nowy Targ

z dnia2016 roku

***Diagnoza zjawisk
społeczno-ekonomiczno przestrzennych
Gminy Nowy Targ
wraz ze wskazaniem obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji***

Nowy Targ, kwiecień 2016



SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	4
2. Charakterystyka gminy	5
2.1. Zjawiska społeczne	6
2.2. Zjawiska gospodarcze	13
2.3. Zjawiska środowiskowe	15
2.4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne	15
2.5. Zjawiska techniczne	16
3. Metodologia wyboru obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.....	17
4. Uwarunkowania społeczne, przestrzenne, gospodarcze i infrastrukturalne gminy	19
4.1. Diagnoza zjawisk społecznych.....	19
4.1.1. Czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym	19
4.1.2. Czynniki bezpieczeństwa.....	26
4.1.3. Czynniki demograficzne	27
4.1.4. Aktywność mieszkańców.....	28
4.2. Diagnoza zjawisk techniczno-środowiskowych.....	31
4.2.1. Czynniki gospodarcze	31
4.2.2. Czynniki przestrzenne.....	32
4.2.3. Czynniki techniczno-środowiskowe	33
4.3. Wybór obszarów zdegradowanych wraz z uzasadnieniem	38
5. Wskazanie obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem.....	40
5.1. Podobszar 1: <i>Waksmund – Centrum</i>	41
5.2. Podobszar 2: <i>Ostrowsko – Centrum</i>	43

SPIS TABEL

Tabela 1. Wskaźniki z zakresu społecznego	23
Tabela 2. Wskaźniki z zakresu czynników bezpieczeństwa	29
Tabela 3. Tabela 3. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych	30
Tabela 4. Wskaźnik z zakresu aktywności mieszkańców	31
Tabela 5. Wskaźnik z zakresu zjawisk techniczno-środowiskowych	37
Tabela 6. Wartości wskaźnika sum standaryzowanych dla zjawisk społecznych	38
Tabela 7. Wartości wskaźnika degradacji	39
Tabela 8. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze <i>Waksmund – Centrum</i>	41
Tabela 9. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze <i>Ostrowsko – Centrum</i>	43

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Piramida wieku w 2014 r.	6
Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego: gmina, powiat, województwo	7
Wykres 3. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo.....	8
Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych: gmina, powiat, województwo	9
Wykres 5. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych: gmina, powiat, województwo.....	10
Wykres 6. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca: gmina, powiat, województwo	10
Wykres 7. Zasięg korzystania z pomocy społecznej.....	11
Wykres 8. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku: gmina, powiat, województwo	12
Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności: gmina, powiat, województwo	13
Wykres 10. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych na jednego mieszkańca: gmina, powiat, województwo	14
Wykres 11. Procentowy udział korzystających ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności: gmina, powiat, województwo	16
Wykres 12. Liczba korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	20
Wykres 13. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym.....	20
Wykres 14. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	21
Wykres 15. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców.....	21



Wykres 16. Liczba korzystających z pomocy społecznej w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku poprodukcyjnym	22
Wykres 17. Liczba ujawnionych wykroczeń na 100 mieszkańców	26
Wykres 18. Liczba ujawnionych wykroczeń w zakresie zachowania czystości i porządku na 100 mieszkańców	27
Wykres 19. Wskaźnik obciążenia demograficznego	27
Wykres 20. Frekwencja wyborcza w 2014 roku	28
Wykres 21. Dostępność infrastruktury komunalnej	32
Wykres 22. Liczba interwencji OSP na 1 tysiąc ludności	36

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2014 roku.....	5
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2014 roku.....	7
Rysunek 3. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2014 roku	8
Rysunek 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku	12
Rysunek 5. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych w 2014 roku	14
Rysunek 6. Udział osób korzystających z wodociągu w ogóle ludności w 2014 roku	15
Rysunek 7. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysiąc ludności w 2014 roku.....	32
Rysunek 8. Stężenie pyłu zawieszonego PM10 – kryterium ochrony zdrowia.....	33
Rysunek 9. Stężenie pyłu zawieszonego PM2,5 – kryterium ochrony zdrowia.....	34
Rysunek 10. Zagrożenie azbestem.....	35
Rysunek 11. Liczba zabytków na 1 km ² w 2014 roku	36
Rysunek 12. Obszary zdegradowane w Gminie Nowy Targ	39
Rysunek 13. Obszary zdegradowane i rewitalizowane w Gminie Nowy Targ	41
Rysunek 14. Podobszar rewitalizacji Waksmund – Centrum – obrys działek (1:2 000).....	42
Rysunek 15. Podobszar rewitalizacji Ostrowsko – Centrum – obrys działek (1:2 000).....	44



1. WSTĘP

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza – wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej – spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać **planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych**, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów danego obszaru.

Na potrzeby projektowania i wdrażania interwencji w ramach procesu rewitalizacji, współfinansowanych środkami Unii Europejskiej, rewitalizację należy rozumieć jako: **wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.**

Udział w takim procesie jest ważny dla wielu osób i podmiotów z obszaru objętego działaniami rewitalizacyjnymi – w tym dla samorządu gminy, mieszkańców tego miejsca, organizacji społecznych, przedsiębiorców, zaś w szczególności wszystkich grup społecznych zagrożonych kryzysem na obszarze objętym procesami rewitalizacyjnymi.

Opracowanie *Diagnozy zjawisk społeczno-ekonomiczno-przestrzennych Gminy Nowy Targ wraz ze wskazaniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji* inicjuje działania związane z rewitalizacją Gminy Nowy Targ. Celem *Diagnozy* jest wskazanie, za pomocą zobiektywizowanych metod i wskaźników, tej części Gminy Nowy Targ, która charakteryzuje się szczególnie intensywną koncentracją szeregu niekorzystnych zjawisk. **Analiza zagadnień społecznych**, a w drugiej kolejności także **gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, techniczno-budowlanych** pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń, **wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji wyznaczyć obszary zdegradowane i obszary poddane rewitalizacji.**

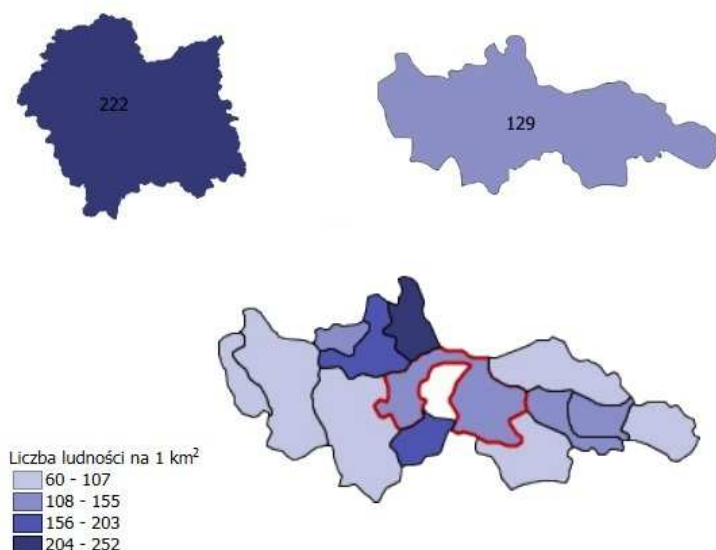
Diagnoza została opracowana zgodnie z Ustawą *o rewitalizacji* z dnia 9 października 2015 roku (Dziennik Ustaw 2015 Poz. 1777 tom 1) oraz *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* opracowanymi przez Ministra Infrastruktury i rozwoju (MiR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) w lipcu 2015 roku.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Na potrzeby *Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR)* charakterystyka gminy Nowy Targ została przygotowana w sześcioletnim horyzoncie czasowym, dla lat 2009-2014. Ponadto, w celu lepszego zobrazowania zjawisk tło analiz stanowią analogiczne wskaźniki dla powiatu nowotarskiego oraz województwa małopolskiego, z tego samego okresu. Charakterystyka gminy składa się z analizy pięciu obszarów wyróżnionych zgodnie z definicją zawartą w *Ustawie o rewitalizacji* z dnia 9 października 2015 i *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* przygotowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Obejmują one kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe.

Gmina wiejska Nowy Targ położona jest w centralnej części powiatu nowotarskiego i sąsiaduje z masywem górskim Gorców. Powierzchnia gminy wynosi 207,7 km². Przez jej obszar przebiegają dwie drogi krajowe DK47 i DK49 oraz drogi wojewódzkie DW969 i DW957. Czas połączenia drogowego z Krakowem wynosi ok. 71 minut, zaś z Zakopanem ok. 33 minuty¹. Nowy Targ zamieszkuje obecnie 23,6 tys. mieszkańców, a ich liczba wzrasta od 2010 roku. Wzrastająca liczba ludności miała wpływ na rosnącą gęstość zaludnienia, która w ostatnim roku wynosiła 114 osoby na km².

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2014 roku

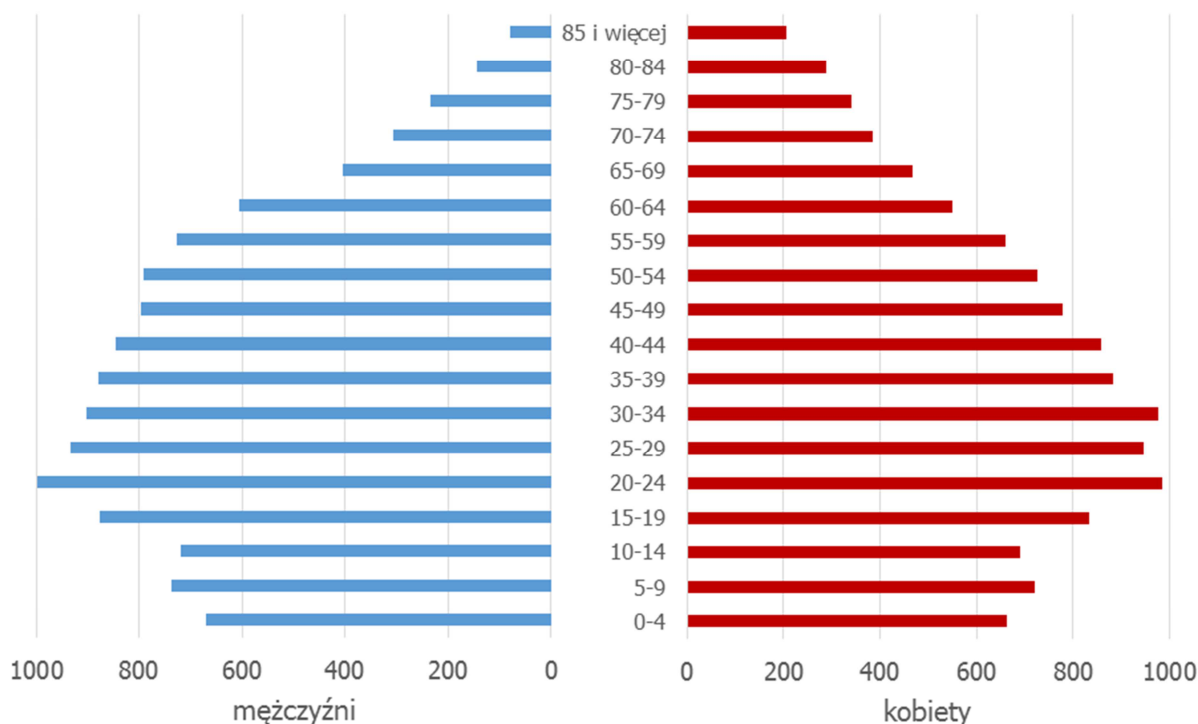


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminie Nowy Targ liczba kobiet przeważała nad liczbą mężczyzn (103 kobiety na 100 mężczyzn). Zmiany demograficzne mające miejsce w całym kraju można było również zauważyć w gminie Nowy Targ; wykres przedstawiający piramidę wieku zwraca uwagę na niekorzystne jej zwężanie się w dolnej części, co jest związane z systematycznie malejącym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym – w roku 2009 było to 24,5%, a w roku 2014 spadło do 22,1% (proces ten przebiega mniej dynamicznie niż w całym województwie). Na uwagę zasługują również fakt, że liczba kobiet w wieku 85 lat i więcej prawie 3-krotnie przewyższa liczbę mężczyzn.

¹ Na podstawie Bazy Informacji Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Wykres 1. Piramida wieku w 2014 roku



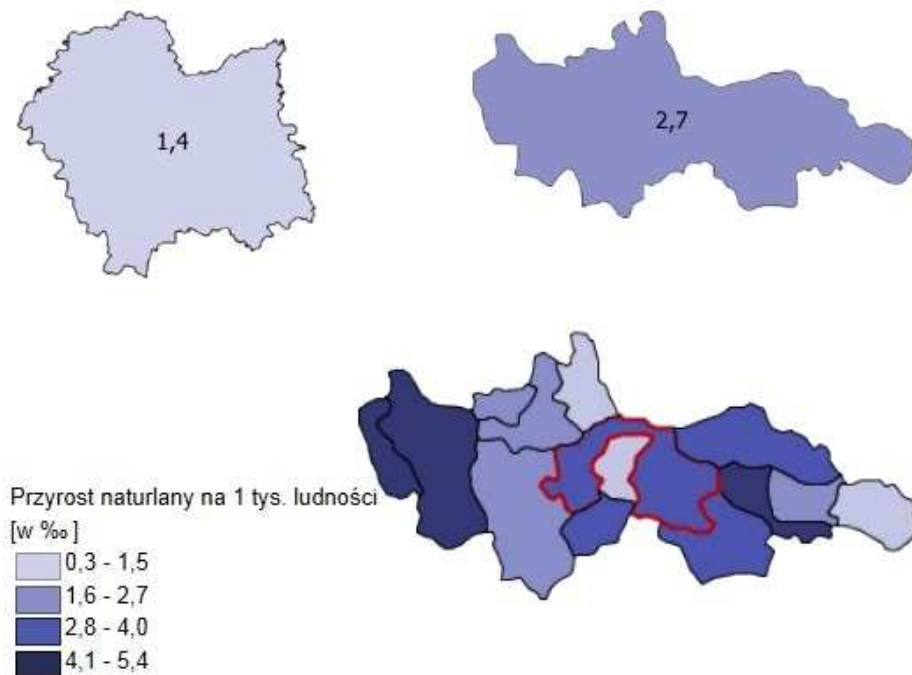
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.1. Zjawiska społeczne

Najbardziej istotnym w kontekście GPR zgodnie z *Ustawą o rewitalizacji* i ministerialnymi wytycznymi są zjawiska społeczne, a w szczególności takie kwestie jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto do obszaru społecznego zostały przypisane również zagadnienia z zakresu demografii. Poniżej zaprezentowano syntetyczny przegląd podstawowych danych:

- Podobnie jak w województwie małopolskim i powiecie nowotarskim, w gminie Nowy Targ w ostatnich latach liczba mieszkańców systematycznie rosła. Ma to związek z dodatnim przyrostem naturalnym, którego wartość w latach 2009-2014 była wyższa od wartości tego wskaźnika dla Małopolski i powiatu nowotarskiego. W 2013 roku wartości te wynosiły odpowiednio: 3,1‰ dla gminy i 2,3‰ dla powiatu, natomiast w 2014 roku 4,0‰ i 2,7‰.

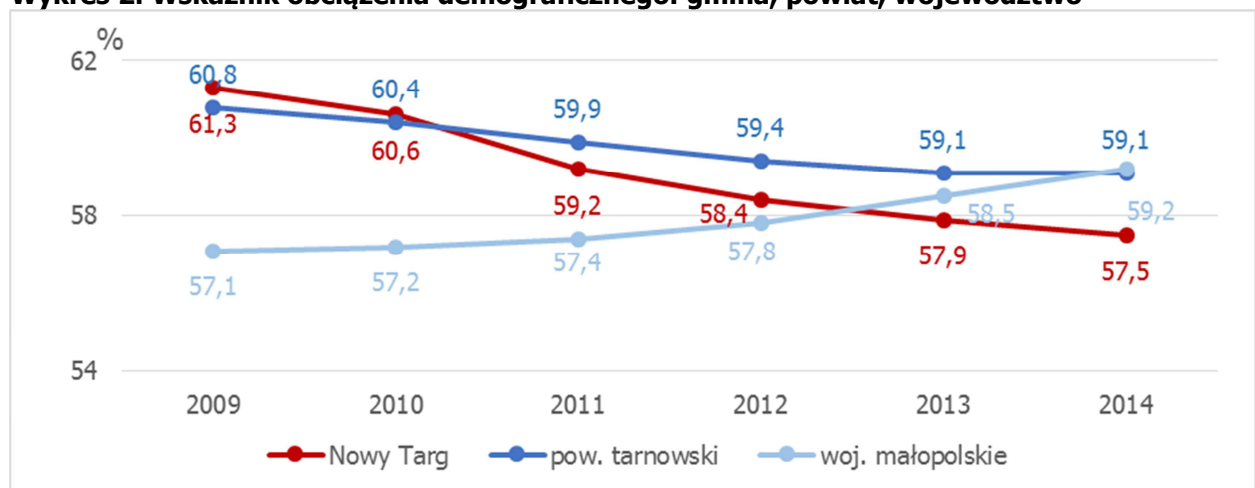
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2014 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Podobnie jak w powiecie, w gminie w latach 2009-2013 odnotowano spadek wskaźnika obciążenia demograficznego, czyli liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W przypadku Małopolski wskaźnik ten systematycznie wzrastał. Wartość wskaźnika obciążenia demograficznego dla gminy Nowy Targ pozostawał w różnych relacjach do wartości tego wskaźnika dla powiatu i województwa.

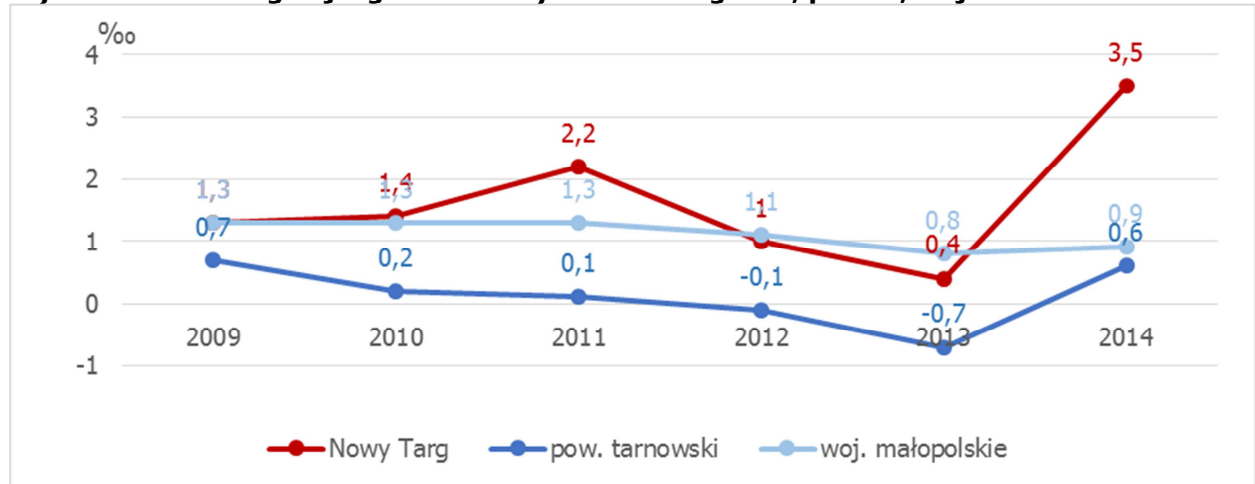
Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego: gmina, powiat, województwo



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W latach 2010-2014 saldo migracji, czyli różnica pomiędzy liczbą osób przyjeżdżających i wyjeżdżających na stałe z Nowego Targu, przyjmowało wartości dodatnie. Oznacza to dominującą tendencję napływu ludności do gminy, podobnie jak w województwie małopolskim.

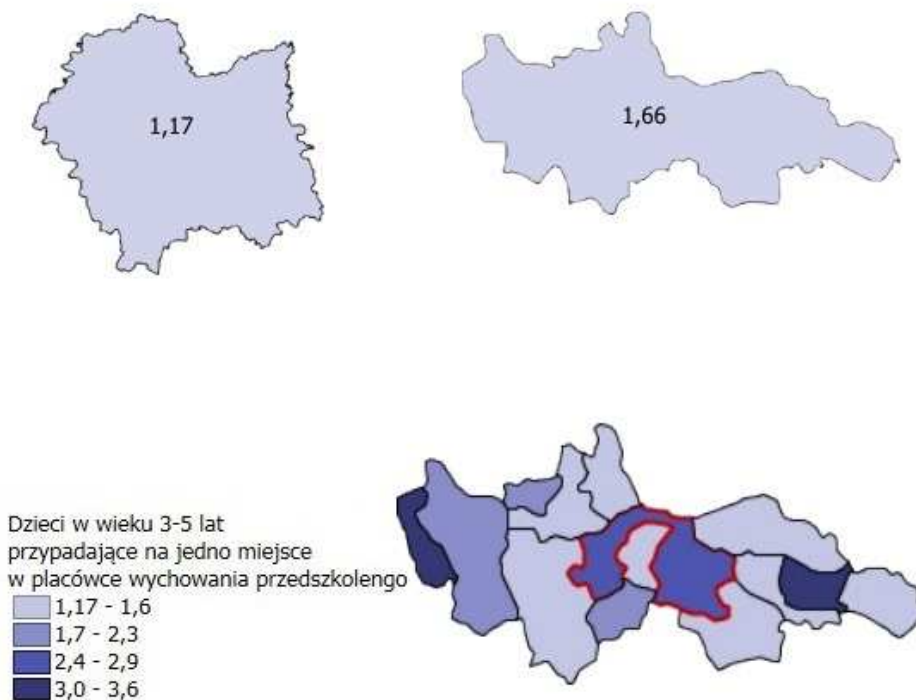
Wykres 3. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Na obszarze gminy funkcjonuje obecnie 26 placówek wychowania przedszkolnego: 7 przedszkoli i 19 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. W porównaniu z rokiem 2012 liczba przedszkoli wzrosła o jedną placówkę.
- Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego od roku 2012 spadała. W 2014 roku wyniosła 2,64 dziecka na jedno miejsce i była najkorzystniejsza w porównaniu do poprzednich lat, lecz ciągle na wyższym poziomie niż średnia liczba dostępnych miejsc dla całego województwa, ale na niższym poziomie niż dla powiatu.

Rysunek 3. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2014 roku

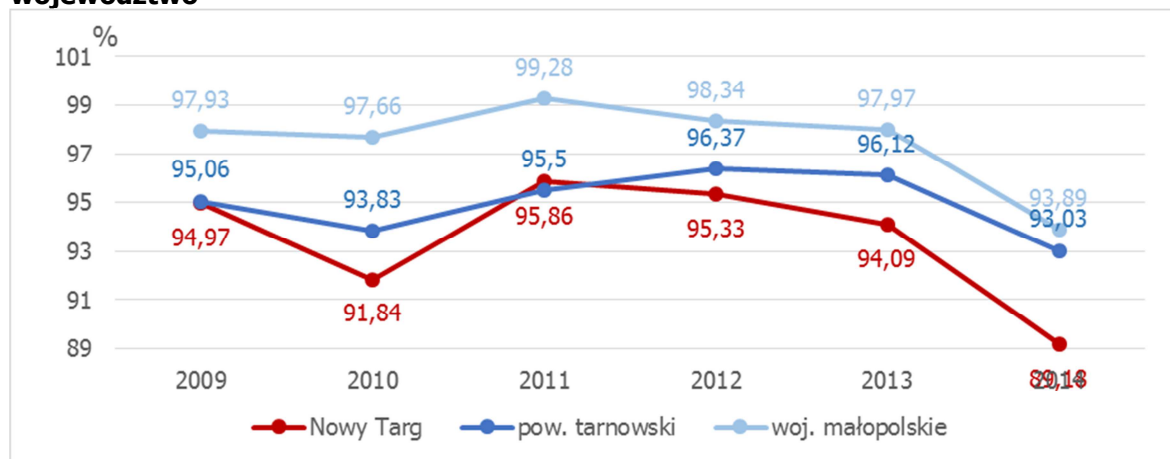


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS



- W latach 2009-2014 liczba szkół podstawowych w gminie Nowy Targ utrzymywała się na stałym poziomie 19 placówek. W tym okresie liczba szkół w województwie wahała się, a w powiecie spadła w 2012 roku (w następnych latach bez zmian).
- W 2012 roku do użytku uczniów szkół podstawowych przeznaczone były 359 komputery, z czego 231 komputerów z dostępem do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało średnio 6,89 ucznia, czyli o 2,33 więcej w porównaniu do Małopolski i 1,16 więcej niż w powiecie.
- W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto² dla szkół podstawowych wyniósł 89,18% i spadł o 4,91 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym czasie spadek odnotowano również w porównywanych jednostkach terytorialnych i wynosił on odpowiednio 4,08 punktu procentowego dla Małopolski i 3,09 punktu procentowego dla powiatu. W okresie od 2009 do 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w gminie Nowy Targ przyjmował wartości niższe niż w województwie i w powiecie (wyjątek stanowiły wskazania dla powiatu w 2011 roku).

Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych: gmina, powiat, województwo



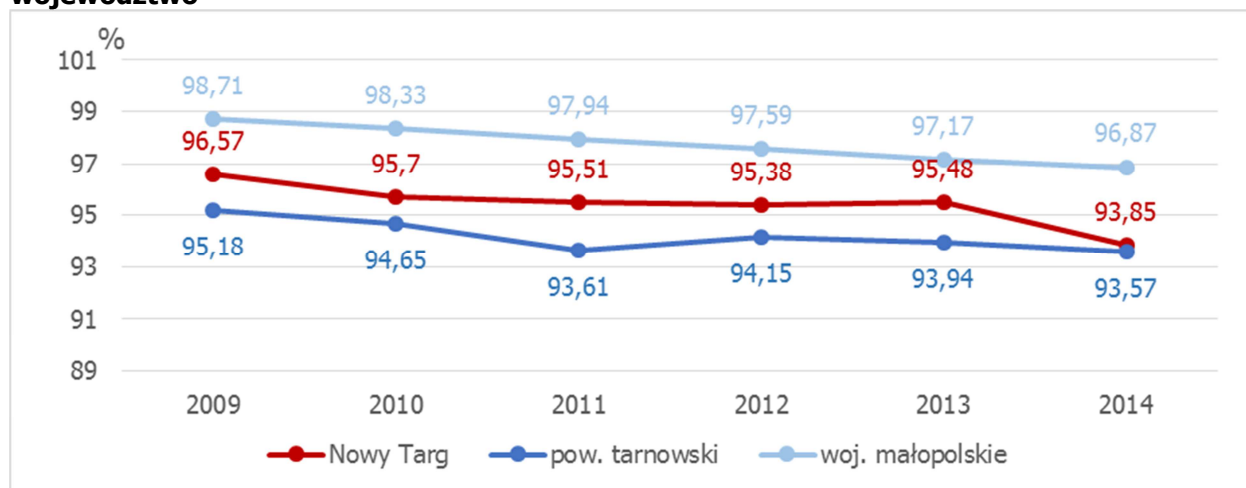
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Średni wynik sprawdzianu w szkołach podstawowych w gminie Nowy Targ w 2014 roku wyniósł 66,18%, a w 2013 roku 59,2%. W obu przypadkach wyniki te były wyższe niż średni procentowy wynik dla powiatu, ale niższe niż w województwie małopolskim.
- W latach 2009-2013 liczba szkół gimnazjalnych w gminie Nowy Targ utrzymywała się na stałym poziomie i wynosiła 7 placówek, aby w 2014 roku powiększyć się o jedną placówkę, w Małopolsce oraz powiecie nowotarskim w analizowanym okresie odnotowano wzrost liczby szkół tego typu.
- W 2012 roku do użytku uczniów szkół gimnazjalnych przeznaczonych było 115 komputerów, z czego 105 z dostępem do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało ponad 9 uczniów, czyli o blisko 1 osobę więcej w porównaniu ze średnią dla Małopolski i prawie tyle samo, co w powiecie.
- W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych wyniósł 93,85% i spadł o 1,77 punktu procentowego w stosunku do roku poprzedniego. Spadek o niecały punkt procentowy odnotowano natomiast w porównywanych jednostkach terytorialnych. W latach 2009-2014 współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych w gminie Nowy Targ przyjmował niższe wartości niż w województwie, ale wyższe niż w powiecie.

² Udział wszystkich osób uczących się na danym poziomie do ogółu osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia.



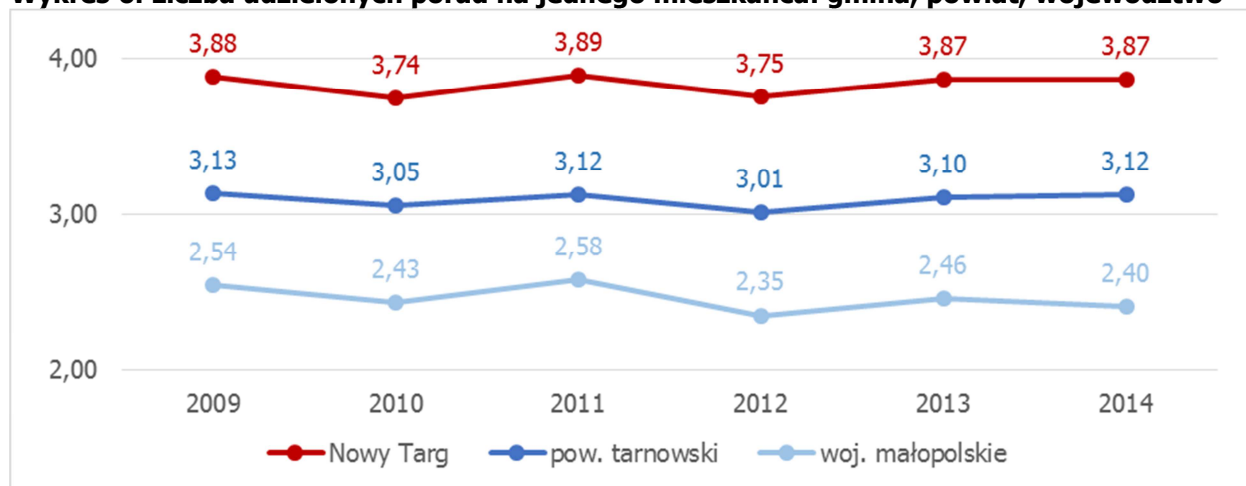
Wykres 5. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych: gmina, powiat, województwo



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gminie Nowy Targ były wyższe od średniej dla powiatu, tylko w dwóch zakresach przedmiotowych: języku polskim i języku angielskim. W porównaniu z województwem, średnie wyniki były zawsze na niższym poziomie.
 - język polski: Nowy Targ – 67,9%, powiat – 67,7%, województwo – 70,3%,
 - matematyka: Nowy Targ – 44,5%, powiat – 45,1%, województwo – 50,33%,
 - historia i wiedza o społeczeństwie: Nowy Targ – 58,8%, powiat – 58,9%, województwo – 61,1%,
 - przedmioty przyrodnicze: Nowy Targ – 50,6%, powiat – 51,4%, województwo – 54,5%,
 - język angielski poziom podstawowy: Nowy Targ – 65,0%, powiat – 63,3%, województwo – 67,9%.
- W gminie Nowy Targ w 2014 roku wg danych GUS działało 27 klubów sportowych (32 w 2012 roku), w których liczba ćwiczących spadła z 1 328 osób do 1 142 osób.
- Na terenie gminy działa osiem przychodni i cztery praktyki lekarskie, w których udzielono łącznie 56,6 tys. porad medycznych – spadek o 1,1 tys. w porównaniu z rokiem poprzednim. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca oscylowała od 3,7 do 3,9 i była wyższa od liczby porad udzielonych na jednego mieszkańca województwa czy powiatu.

Wykres 6. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca: gmina, powiat, województwo

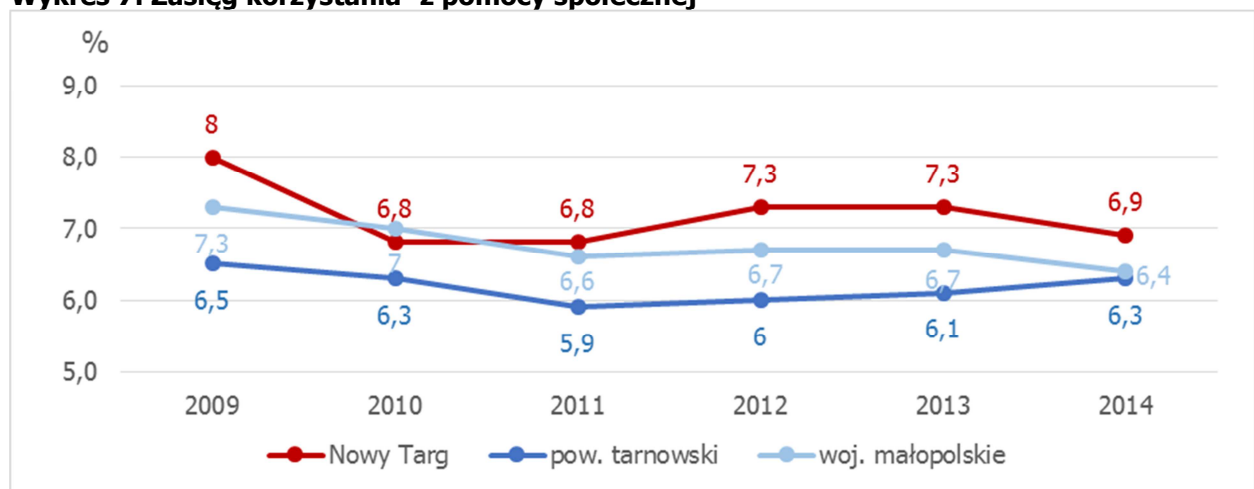


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS



- Od 2009 roku mieszkańcy gminy mieli do dyspozycji dwie apteki, a obciążenie liczbą osób z nich korzystających w 2014 roku wynosiło 11,8 tys. osób i było blisko 4-krotnie wyższe w odniesieniu do województwa i ponad 3-krotnie wyższe w stosunku do powiatu.
- W 2014 roku spadła: liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej i liczba gospodarstw poniżej kryterium dochodowego. W przypadku województwa sytuacja kształtowała się podobnie – wszystkie trzy wartości spadły, a w powiecie, odnotowano wzrost liczby gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej.
- W latach 2009-2014 udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem przyjmował wartości od 6,8 do 8,0 (w 2009 roku) i prawie cały czas utrzymywał się na wyższym poziomie niż w powiecie i województwie.

Wykres 7. Zasięg korzystania³ z pomocy społecznej

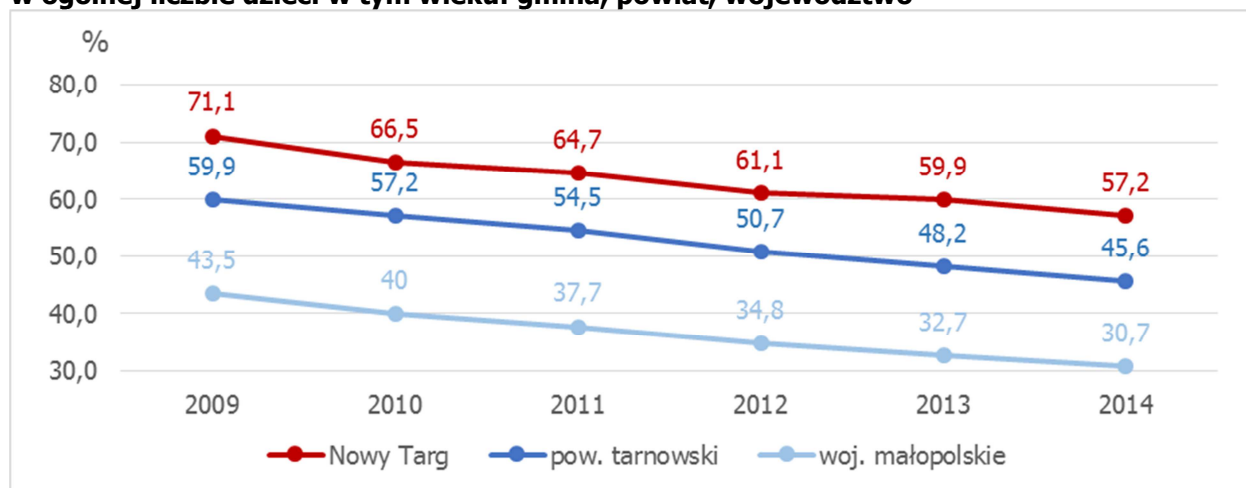


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W przypadku wszystkich trzech analizowanych jednostek terytorialnych (gmina, powiat, województwo) nastąpił spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci do lat 17 oraz spadek udziału dzieci w wieku do lat 17, które otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Udział ten dla gminy Nowy Targ w latach 2009-2014 był zawsze wyższy od kilku do kilkudziesięciu punktów procentowych od średniej dla województwa i średniej dla powiatu.

³ Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

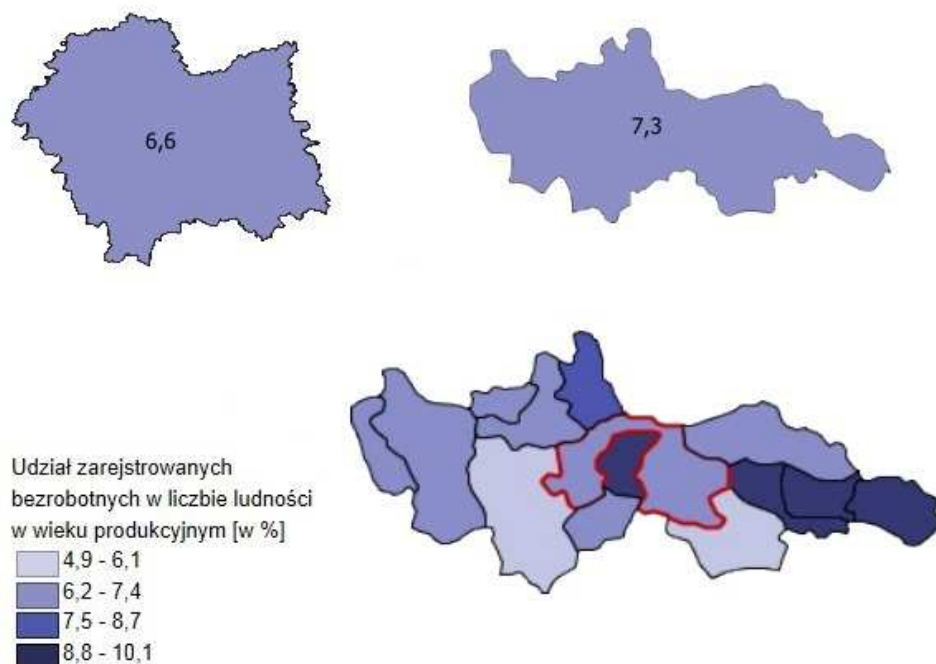
Wykres 8. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku: gmina, powiat, województwo



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2014 roku spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy oraz ich udział w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym, z poziomu 1 175 do poziomu 1 017 bezrobotnych (tj. udział bezrobotnych z 7,9% do 6,8%). Podobnie prezentowała się sytuacja w województwie małopolskim oraz powiecie nowotarskim. Podobnie jak w powiecie nowotarskim i odwrotnie niż w Małopolsce, mężczyźni stanowili nieznacznie licznějšíą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych.

Rysunek 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2014 roku w gminie Nowy Targ działało 13 bibliotek (stała liczba od 2009 roku), z których jedna była przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Od 2009 roku liczba czytelników rosła, ale wolniej niż wielkość księgozbioru, co oznacza

mniejszą liczbę książek dostępnych dla jednego czytelnika biblioteki. Jednocześnie mieszkańcy gminy Nowy Targ w 2014 roku mieli lepszy „dostęp” do księgozbioru od przeciętnego mieszkańca województwa o prawie 1 tys. woluminów, zaś powiatu o blisko 0,5 tys. książek.

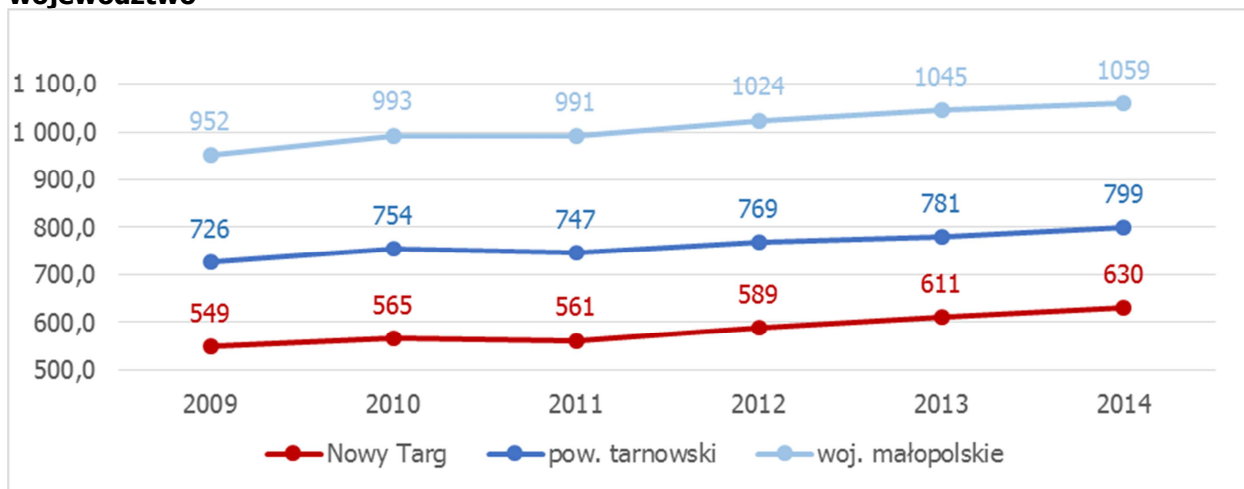
- Biblioteki w gminie dysponowały 48 komputerami, z czego 30 były udostępnione do użytku czytelników, wszystkie komputery były podłączone do Internetu.

2.2. Zjawiska gospodarcze

Kolejnym obszarem, który został wytypowany zgodnie z *Ustawą* do analizy jest obszar gospodarczy. Koncentruje się on na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Sytuacja gminy Nowy Targ przedstawia się w tym zakresie w sposób następujący:

- W 2014 roku na terenie gminy do rejestru REGON były wpisane 1 488 podmioty gospodarcze – nastąpił wzrost w porównaniu z 2009 rokiem. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w sekcji G, w dziale 47 – *sprzedaż detaliczna* (303 podmioty), a następnie w sekcji F, w dziale 43 – *roboty budowlane specjalistyczne* (168 podmiotów). Pod względem wielkości dominowały mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0-9 osób. Podobnie prezentowała się sytuacja w województwie i powiecie, tzn.: liczba podmiotów systematycznie rosła, przeważały podmioty z sekcji G w dziale 47 oraz o wielkości zatrudnienia 0-9 osób. W całym badanym okresie, wskaźnik przedsiębiorczości dla gminy Nowy Targ przyjmował wartości niższe niż w województwie i powiecie.

Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności: gmina, powiat, województwo

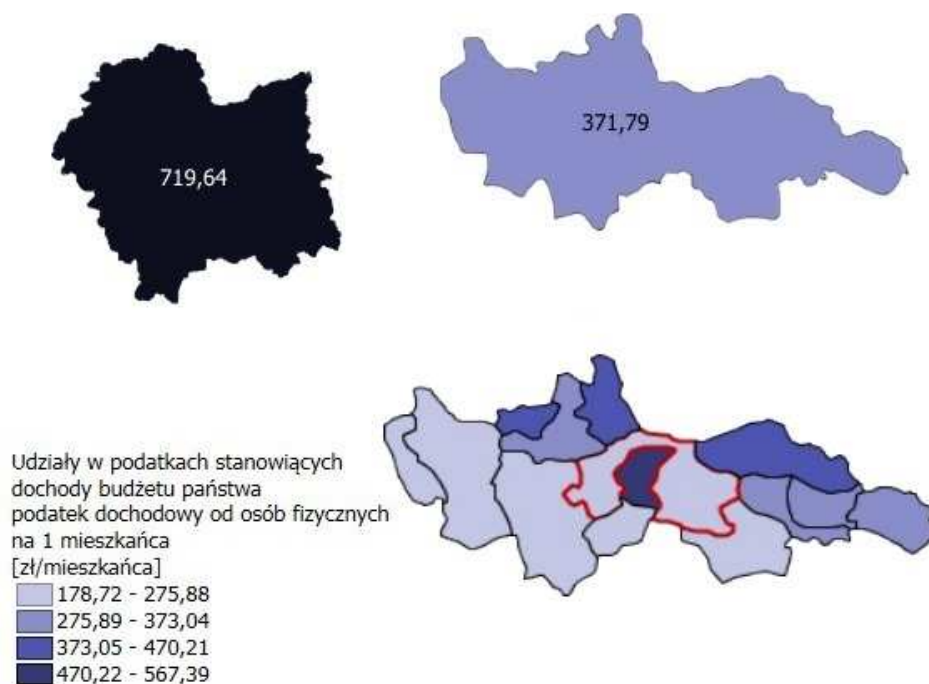


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Ze względu na brak dostępnych danych przedstawiających wprost kondycję finansową mieszkańców gminy, do analizy wykorzystana została informacja o podatku dochodowym od osób fizycznych⁴, który jest pochodną wynagrodzeń mieszkańców.

⁴ Pozycja z dochodów własnych gmin – udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT).

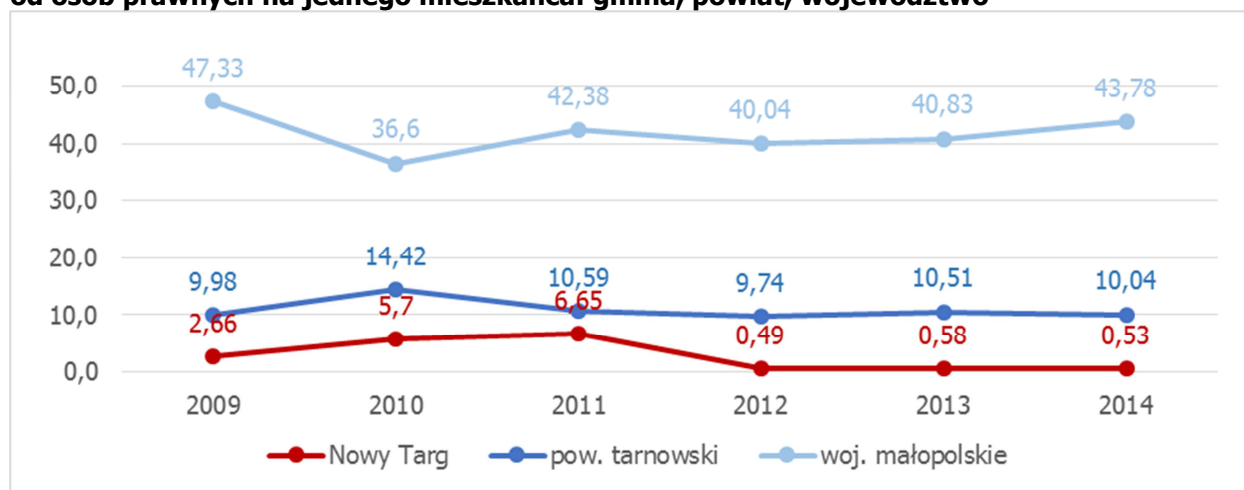
Rysunek 5. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych w 2014 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2014 roku pozycja ta w dochodach własnych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiła 219,07 zł i była 1,5 razy mniejsza niż średnia dla gmin w powiecie, natomiast przeciętna dla gmin w Małopolsce⁵ była 3,3 razy większa. Zwrot do budżetu gminy z tytułu podatku CIT w gminie Nowy Targ na jednego mieszkańca zmalał z poziomu 2,66 zł w 2009 roku do poziomu 0,53 zł w 2014 roku.

Wykres 10. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych na jednego mieszkańca: gmina, powiat, województwo



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

⁵ Z miastami na prawach powiatów.

2.3. Zjawiska środowiskowe

Kolejnym obszarem zdefiniowanym w *Ustawie i Wytycznych*, w którym należy badać zjawiska kryzysowe, są kwestie związane z jakością środowiska. Obszar ten powiązany jest ze standardami środowiska, w tym z gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. Podstawowe dane dotyczące tego obszaru są następujące:

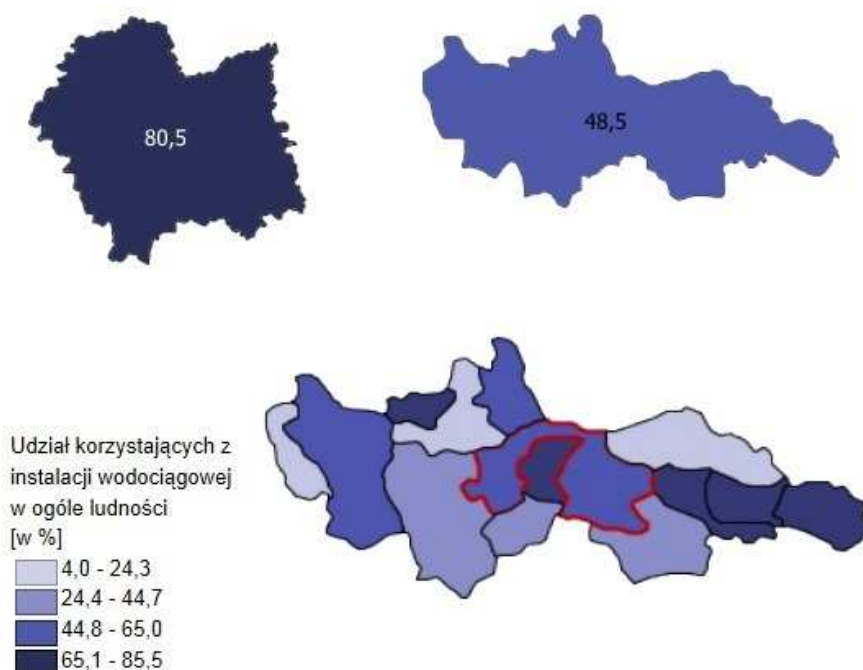
- Ponad 97% gminy to obszary chronione, w tym Gorczański Park Narodowy, Rezerwat Przyrody: Rzeka Białka, Przełom Białki, Skałka Rogoźnicka, Bór na Czerwonym oraz 5 pomników przyrody.
- Na terenie gminy znajdują się również obszary Natura 2000:
 - Dolina Białki PLH120024,
 - Gorce PLB120001,
 - Góry Dunajec PLH120086,
 - Ostoja Gorczańska PLH120018,
 - Torfowiska Orawsko-Nowotarski PLB120007 oraz PLH120016.
- W gminie działają 3 oczyszczalnie ścieków, które obsługują 40,2% ludności, czyli o 19,1 punktu procentowego mniej niż w przypadku tego udziału dla powiatu i 22,5 punktu procentowego mniej niż odsetek ten wynosi w województwie.
- W 2014 roku 36,1% powierzchni gminy zajmowały lasy, dla województwa wskaźnik ten wyniósł 28,7%, a dla powiatu 37,2%.

2.4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Czwartym z wytypowanych obszarów analitycznych są zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, które charakteryzują: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury, dostęp i jakość podstawowych usług, dostępność komunikacyjna:

- W 2014 roku udział osób korzystających z wodociągu w ogólnej liczbie ludności wyniósł 47,3%, natomiast wartość tego wskaźnika dla Małopolski wynosiła 80,5%, a dla powiatu nowotarskiego 48,5%.

Rysunek 6. Udział osób korzystających z wodociągu w ogóle ludności w 2014 roku

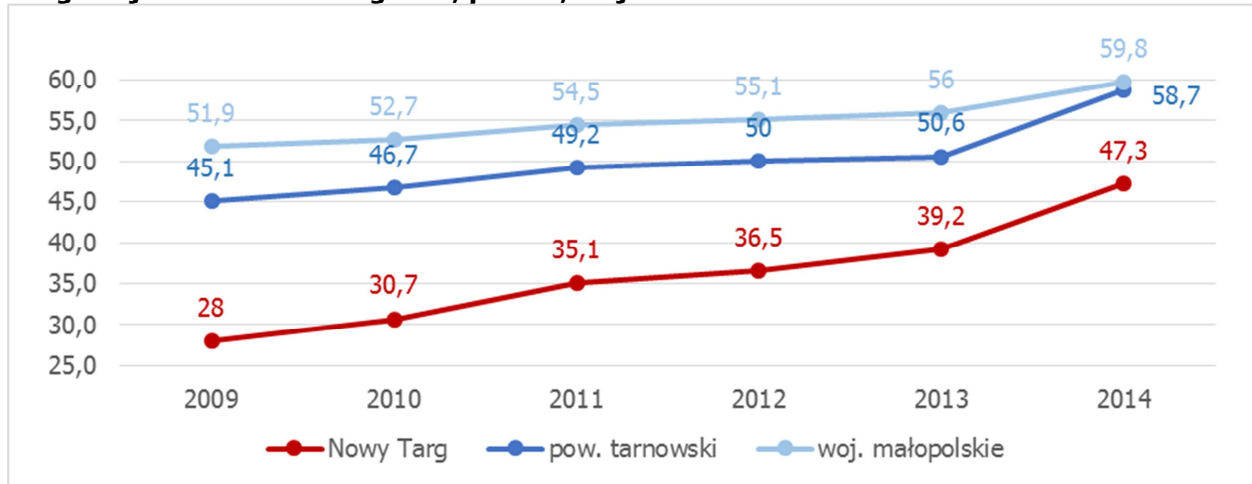


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS



- Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 100 km² od roku 2009 systematycznie rosła do poziomu 48,2 km na km². W województwie wartość tego wskaźnika wynosiła 89,0 km na km², a w powiecie 72,1 km na km², również rosnąc od 2009 roku. Udział mieszkańców gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej wyniósł 47,3% (59,8% województwo, 58,7% powiat) i wzrósł w porównaniu z 2009 rokiem o 19,3 punktów procentowych. W tym samym czasie w powiecie odnotowano wzrost o 13,6 punktów procentowych, a w województwie o 7,9 punktów procentowych.

Wykres 11. Procentowy udział korzystających ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności: gmina, powiat, województwo



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.5. Zjawiska techniczne

- W gminie było 5 427 mieszkań w 5 554 budynkach mieszkalnych (wzrost od 2009 roku). Na jedno mieszkanie przypadały ponad 4 osoby. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 102,8 m², czyli 23,6 m² na osobę.
- W październiku 2015 roku do rejestru zabytków nieruchomości województwa małopolskiego wpisane były następujące obiekty:
 - Dębno Podhalańskie – kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła, cmentarz kościelny, ogrodzenie murowano-drewniane,
 - Harkłowa – kościół parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny,
 - Harkłowa – brama wjazdowa (dworska),
 - Harkłowa – lamus (dwór),
 - Krempachy – kościół parafialny pw. św. Marcina, ogrodzenie z bramkami,
 - Krempachy – kościół cmentarny pw. św. Walentego,
 - Ludźmierz – kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny,
 - Łopuszna – zespół dworski (dwór z zespołem budownictwa drewnianego),
 - Nowa Biała – kościół parafialny pod wezwaniem św. Katarzyny Aleksandryjskiej, cmentarz kościelny, ogrodzenie z bramkami,
 - Nowa Biała – kaplica pw. św. Marii Magdaleny,
 - Polana Chowańcowa – dwa szałas mieszkalne (koliby),
 - Polana Chowańcowa – trzy szalasy gospodarcze,
 - Polana Kałużna – zespół szalasów,
 - Polana Stusy – szałas mieszkalno-gospodarczy,
 - Polana Zbulina – szałas mieszkalno-gospodarczy.



3. METODOLOGIA WYBORU OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH I OBSZARÓW REWITALIZACJI

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opracowano diagnozę, która została przeprowadzona na podstawie wiarygodnych i mierzalnych danych pozyskanych z: Urzędu Gminy Nowy Targ i jednostek organizacyjnych m.in. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu, Gminnej Biblioteki Publicznej w Nowym Targu oraz Straży Gminnej z Nowego Targu, Głównego Urzędu Statystycznego, Starostwa Powiatowego w Nowym Targu. Ponadto w *Diagnozie* wykorzystano wyniki badań ankietowych mieszkańców dotyczących oceny jakości życia i kluczowych problemów, postrzeganych przez mieszkańców, wyniki badania focusowego i warsztatów rewitalizacyjnych z kluczowymi interesariuszami w Gminie Nowy Targ.

Dla przestrzennego określenia problemów i potencjałów Gminę podzielono zgodnie ze strukturą jednostek pomocniczych na **sołectwa**. Jest to podział naturalny dla mieszkańców Gminy, a także umożliwia przeprowadzenie analizy zróżnicowania wewnątrzgminnego.

Biorąc pod uwagę, że rewitalizacja ma w pierwszej kolejności służyć poprawie jakości życia mieszkańców, uznano, że kwestie społeczne mają kluczowe i nadrzędne znaczenie dla wyznaczania obszarów zdegradowanych. Dla wyznaczonych obszarów przeprowadzono diagnozę wskaźników opisujących negatywne zjawiska społeczne takie jak: zakres korzystania z pomocy społecznej, ubóstwo, przestępczość, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, niewielka dostępność podstawowych usług w dziedzinie oświaty, zdrowia, kultury.

W celu wskazania obszarów wymagających rewitalizacji, na podstawie szeregu wskaźników opisujących problemy społeczne zbudowano tak zwany **wskaźnik syntetyczny**.

Pierwszym etapem budowy wskaźnika syntetycznego jest normalizacja zmiennych w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali tzw. skali niemianowanej, czyli nie związanej z jednostką miary. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń, ponieważ dzięki niemu różne rozpiętości zmiennych nie będą sztucznie nadawały wagi czynnikom przyjmującym wartość z wyższych przedziałów. W trakcie normalizacji zmiennych przekształcono również destymulanty w stymulanty. Jako stymulanty, na potrzeby wskazania obszarów zdegradowanych, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość występowała w obszarach gminy kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców). Natomiast destymulantami były zmienne, których niższa wartość oznaczała bardziej problemowy obszar (np. liczba przedsiębiorstw na 1 000 mieszkańców). Obliczeń dokonano wg następujących wzorów:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_i\{x_{ij}\}}{\max_i\{x_{ij}\} - \min_i\{x_{ij}\}} \quad \text{dla stymulant}$$

$$z_{ij} = \frac{\max_i\{x_{ij}\} - x_{ij}}{\max_i\{x_{ij}\} - \min_i\{x_{ij}\}} \quad \text{dla destymulant}$$

gdzie:

X_{ij} – to wartość i -tego obszaru (np. sołectwo) dla j -tej zmiennej,

Z_{ij} – to zmienna po normalizacji.

Syntetyczną miarę, odzwierciedlającą sytuację obszarów w poszczególnych zakresach, utworzono przy użyciu metody sum standaryzowanych. Metoda sum standaryzowanych należy do grupy metod bezwzorcowych porządkowania liniowego, zgodnego ze wzorem:

$$S_i = \sum_{j=1}^k Z_{ij} \quad i = 1, \dots, n$$

Wskaźnik sum standaryzowanych został skonstruowany na bazie wskaźników cząstkowych zaprezentowanych w rozdziale 4. Wskaźniki cząstkowe zsumowano.



Dla każdego obliczonego dla sołectwa wskaźnika syntetycznego, zasadniczo daną referencyjną jest średni wskaźnik sum standaryzowanych dla całej gminy, obliczony jako średnia arytmetyczna wskaźników syntetycznych dla sołectw. W analizie wzięto również pod uwagę rozrzut wskaźników syntetycznych, biorąc jako wielkość porównawczą 50% wartości maksymalnej wskaźnika syntetycznego.

Najwyższe wartości obliczonego wskaźnika sumarycznego oznaczają największą koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na tych obszarach. Za obszar objęty kryzysem społecznym uznano wszystkie jednostki, w których wartość wskaźnika sumarycznego była wyższa niż zmienna referencyjna, w tym przypadku 50% wartości średniej wskaźnika syntetycznego dla zjawisk społecznych w całej gminie.

Jednostki urbanistyczne, dla których **społeczny** wskaźnik syntetyczny będzie wyższy niż 50% wartości średniej wskaźnika syntetycznego dla zjawisk społecznych w gminie mogą być potencjalnie uznane za zdegradowane, pod warunkiem występowania w nich dodatkowo co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk techniczno-środowiskowych:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- technicznych – w szczególności złego stanu obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, przede wszystkim w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Analizy zjawisk techniczno-środowiskowych dokonano w oparciu o: czynniki techniczne, środowisko gospodarcze, przestrzenne i przyrodnicze. Analogicznie, jak w przypadku zjawisk społecznych, został skonstruowany wskaźnik syntetyczny, a wskaźniki cząstkowe, poddano standaryzacji. Otrzymano sumaryczny wskaźnik czynników techniczno-środowiskowych, który określał koncentrację zjawisk negatywnych.

Ostatnim etapem diagnozy było wskazanie obszarów zdegradowanych, które wykazują kumulację negatywnych zjawisk społecznych, a dodatkowo w analizowanych czynnikach techniczno-środowiskowych wykazują nagromadzenie negatywnych cech. Na bazie wcześniej obliczonych wskaźników sum standaryzowanych skonstruowano **wskaźnik degradacji obszaru**, wyliczony jako suma dwóch wcześniej uzyskanych wskaźników.



4. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE, PRZESTRZENNE, GOSPODARCZE I INFRASTRUKTURALNE GMINY

Przedmiotem niniejszego rozdziału jest analiza czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych Gminy Nowy Targ i wskazanie obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Analizy dokonano zgodnie z zaleceniami wynikającymi z *Ustawy rewitalizacyjnej*, to znaczy w pierwszej kolejności dokonano pogłębionej analizy zjawisk społecznych, w tym w szczególności związanych z poziomem bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym czy kulturalnym. Ponadto przeanalizowano pozostałe zjawiska (gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne i techniczno-środowiskowe). Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych z jednoczesnym występowaniem jednego lub więcej negatywnych zjawisk w pozostałych obszarach pozwoliła wskazać i wyznaczyć obszary o największej kumulacji zjawisk kryzysowych.

4.1. Diagnoza zjawisk społecznych

Diagnoza uwarunkowań społecznych w Gminie Nowy Targ opierała się na zestawie wskaźników dotyczących:

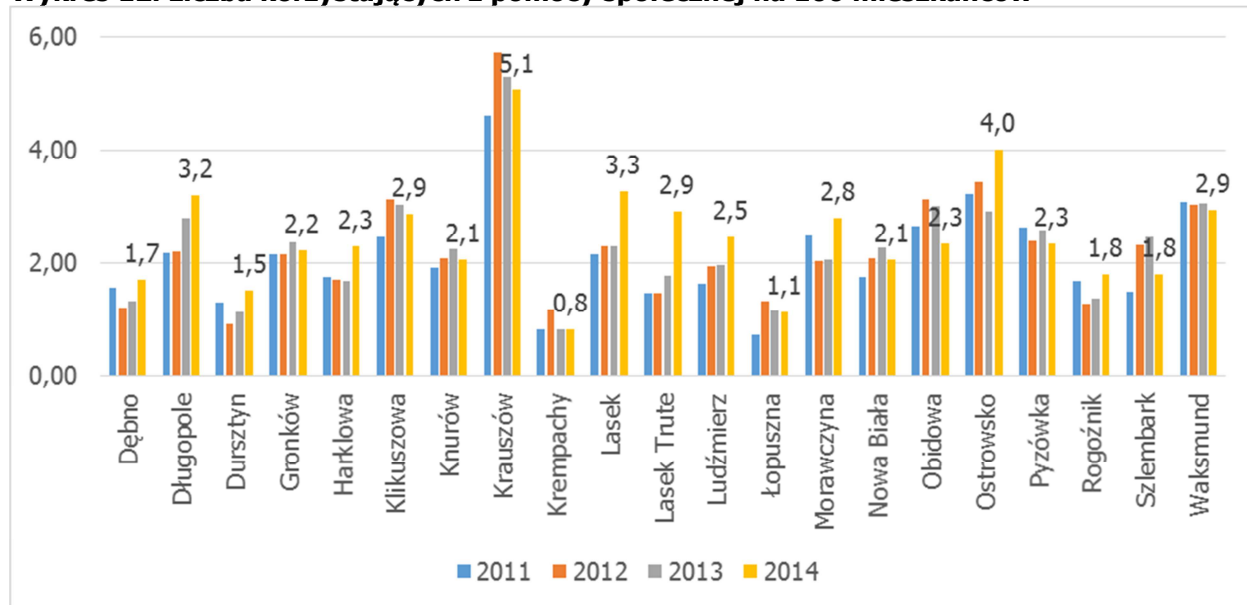
- czynników związanych z ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- czynników bezpieczeństwa,
- czynników demograficznych,
- aktywności mieszkańców.

4.1.1. Czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych wytypowano listę 11 wskaźników pochodzących z informacji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowy Targu, które poddano analizie w wymiarze terytorialnym i czasowym. Diagnoza uwzględniała wpływ wszystkich zmiennych, natomiast komentarz analityczny koncentruje się na kluczowych wskaźnikach.

W latach 2011-2014 liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców wahała się od 0,8 do 5,7. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeliczona na jednego mieszkańca, mówi o skali tego zjawiska i obrazuje sytuację materialno-bytową ludności danego sołectwa. W całym badanym okresie negatywnie pod względem omawianego wskaźnika wyróżniały się sołectwa: Krauszów, Ostrowsko i Waksmund.

Wykres 12. Liczba korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

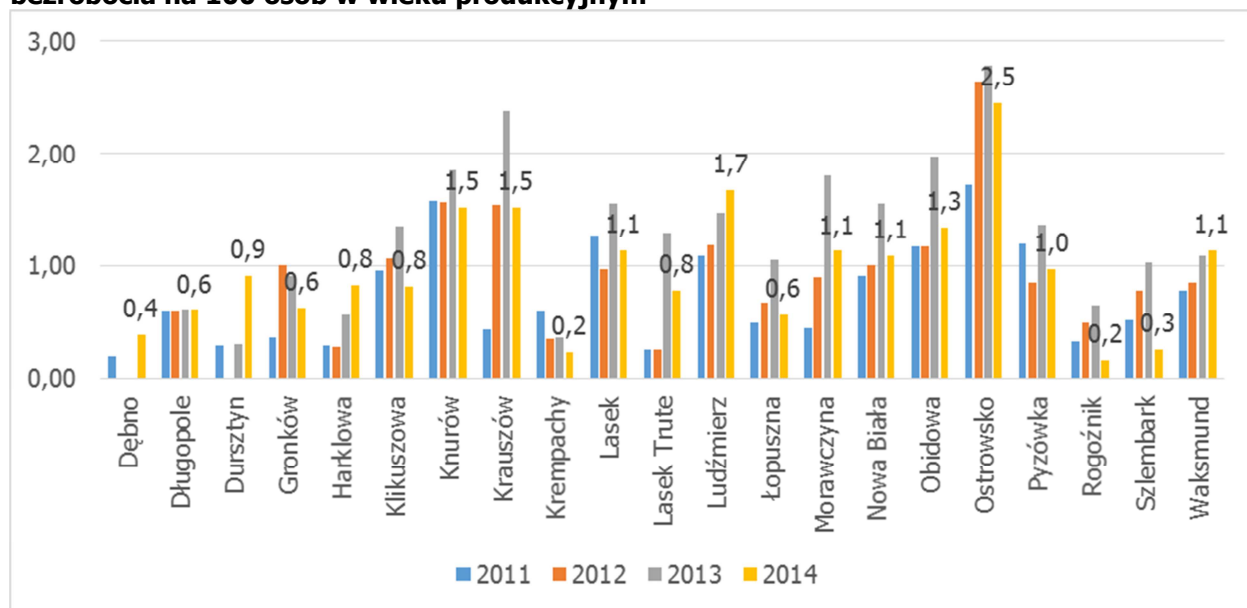


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu

Jednocześnie należy podkreślić, iż w odniesieniu do całej gminy najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie i wielodzietność. Natomiast najrzadziej – powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Nowy Targ jest przemoc i alkoholizm.

Osoby mające status bezrobotnych nie są w stanie zapewnić gospodarstwu stałego źródła dochodu z pracy zarobkowej, co może przekładać się na kondycję finansową wszystkich członków danego gospodarstwa domowego. W przypadku liczby korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2011-2014 największą wartość tego wskaźnika odnotowano w sołectwach: Ostrowsko, Knurów i Krauszków. Natomiast w badanym okresie dla całego obszaru wskaźnik przyjmował wartości od 0,0 do 2,8.

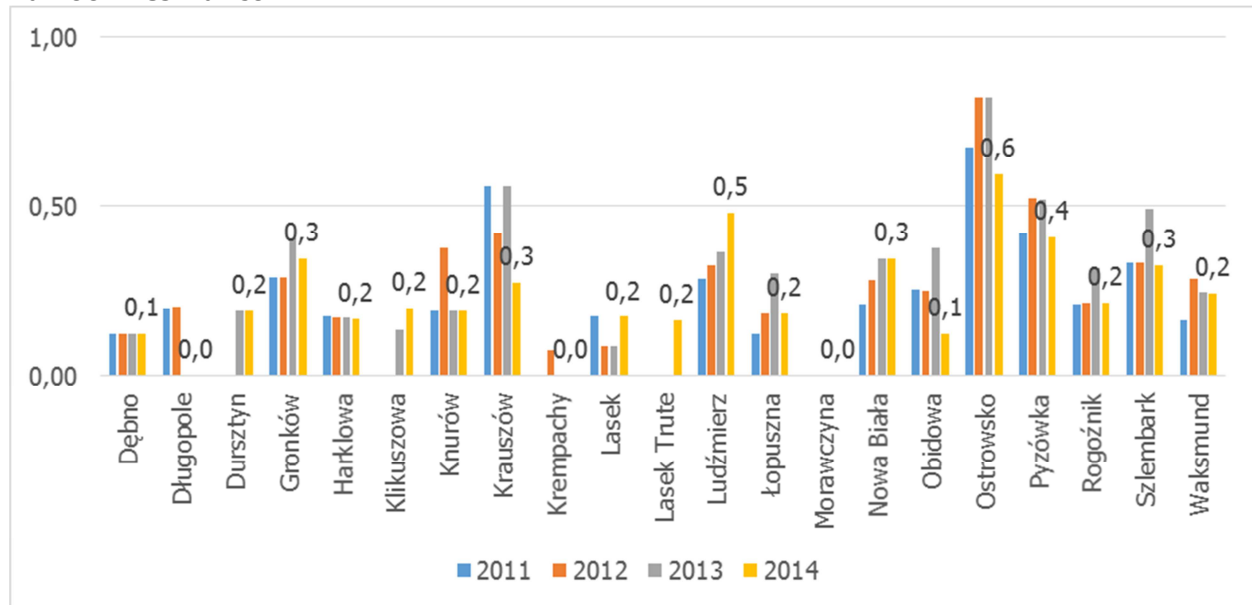
Wykres 13. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 osób w wieku produkcyjnym



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu

Ubóstwo jest pojęciem związanym z niemożliwością zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych. W przypadkach skrajnego ubóstwa może wystąpić biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. W latach 2011-2014 liczba korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców przyjmowała wartości od 0,0 do 0,8. W całym badanym okresie najwyższe wartości tego wskaźnika wystąpiły w sołectwach: Ostrowsko i Krauszów.

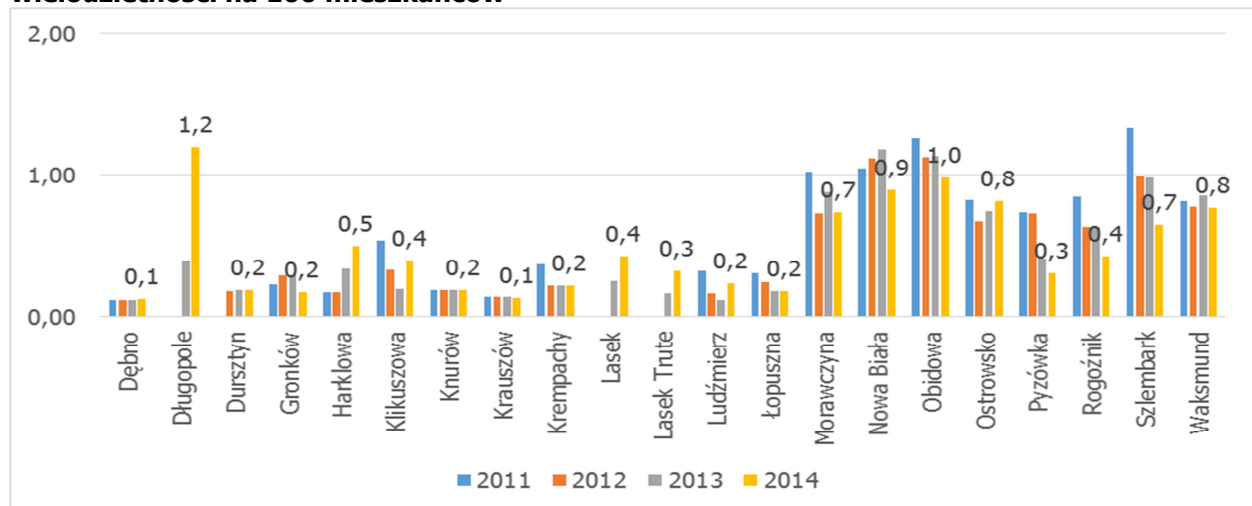
Wykres 14. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu

Ustawa o świadczeniach rodzinnych z 2003 roku określa rodzinę wielodzietną, jako rodzinę, w której co najmniej 3 dzieci pozostaje na utrzymaniu rodziców, uszczuplając w ten sposób dochód rozporządzalny na jedną osobę. Największym problemem rodzin wielodzietnych jest niski dochód i zła sytuacja materialno-bytowa. W przypadku liczby korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców w latach 2011-2014, największą wartość tego wskaźnika odnotowano w sołectwach Obidowa i Nowa Biała. Natomiast w badanym okresie, dla całego obszaru, wskaźnik ten przyjmował wartości od 0,0 do 1,3.

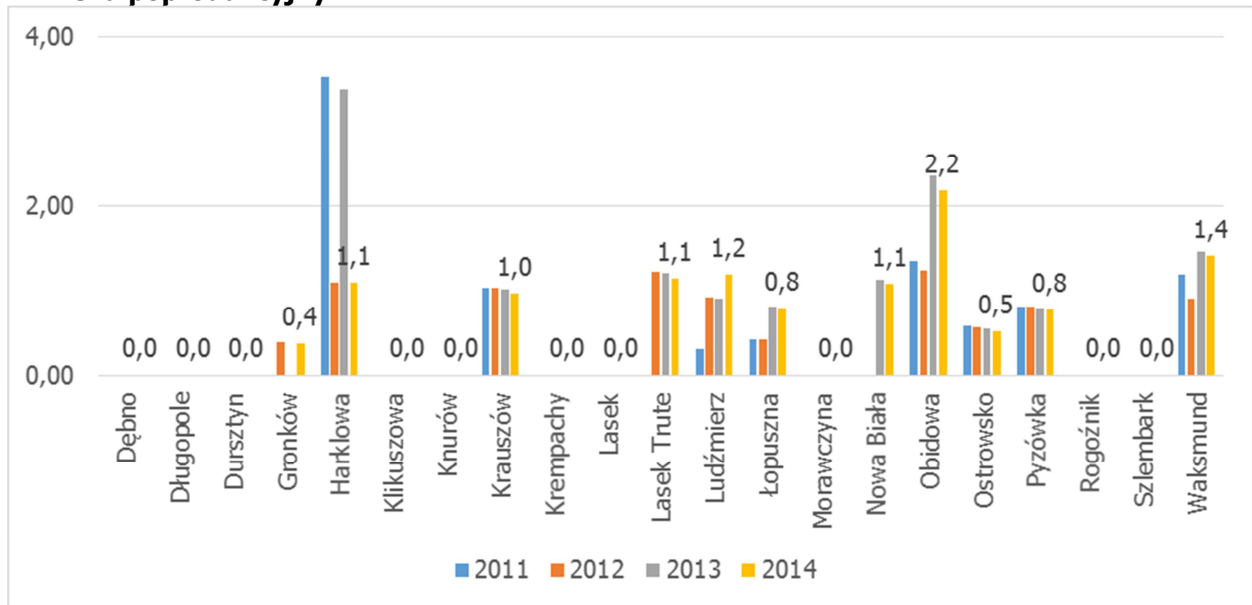
Wykres 15. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu

Wśród wskaźników związanych z korzystaniem ze środków pomocy społecznej wysokie wartości przyjmował również wskaźnik akcentujący problemy demograficzne gminy, czyli wskaźnik dotyczący liczby osób w wieku 65 lat i więcej sięgających po środki pomocy społecznej na 100 osób w wieku poprodukcyjnym. Najgorzej prezentowała się w tym zakresie sytuacja w sołectwach Ostrowsko i Waksmund.

Wykres 16. Liczba korzystających z pomocy społecznej w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku poprodukcyjnym



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu



Tabela 1. Wskaźniki z zakresu społecznego

Sołectwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców				Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Dębno	1,57	1,21	1,33	1,71	0,72	0,36	0,24	0,49	0,72	0,61	0,73	1,34	0,19	0,00	0,00	0,39	1,33	1,21	0,73	0,97
Długopole	2,18	2,21	2,79	3,20	0,79	0,20	0,40	0,20	1,79	1,81	2,00	1,60	0,61	0,61	0,61	0,61	0,00	0,00	0,00	0,00
Dursztyn	1,31	0,92	1,13	1,52	0,00	0,00	0,38	0,57	0,37	0,37	0,38	0,76	0,29	0,00	0,30	0,92	0,75	0,55	0,57	0,95
Gronków	2,15	2,15	2,37	2,23	0,17	0,17	0,17	0,11	1,16	1,39	1,33	1,03	0,37	1,01	0,91	0,63	0,17	0,12	0,17	0,29
Harkłowa	1,75	1,69	1,69	2,31	0,00	0,17	0,17	0,33	0,53	0,51	0,34	0,66	0,29	0,29	0,57	0,83	0,53	0,51	0,85	0,66
Klikuszowa	2,47	3,13	3,05	2,88	0,27	0,13	0,20	0,26	1,07	1,33	1,33	1,31	0,96	1,06	1,36	0,82	0,07	0,07	0,33	0,33
Knurów	1,91	2,08	2,26	2,07	0,19	0,38	0,38	0,38	0,96	1,13	1,13	0,75	1,58	1,57	1,85	1,52	0,38	0,38	0,75	0,56
Krauszów	4,60	5,73	5,29	5,07	0,56	0,14	0,14	0,68	1,81	1,96	2,37	1,64	0,44	1,55	2,38	1,52	0,28	0,56	0,84	0,68
Krempachy	0,82	1,19	0,81	0,82	0,45	0,52	0,07	0,07	0,37	0,37	0,44	0,44	0,60	0,36	0,36	0,24	0,22	0,22	0,15	0,30
Lasek	2,16	2,31	2,31	3,27	0,35	0,34	0,43	0,17	1,21	1,45	1,54	1,46	1,27	0,98	1,55	1,13	0,26	0,17	0,26	0,26
Lasek Trute	1,48	1,47	1,78	2,91	0,00	0,33	0,97	1,29	0,99	0,65	0,97	0,97	0,26	0,26	1,30	0,78	0,16	0,33	0,32	0,49
Ludźmierz	1,63	1,94	1,98	2,48	0,25	0,04	0,28	0,32	0,65	0,85	1,01	1,08	1,09	1,18	1,47	1,68	0,29	0,28	0,44	0,52
Łopuszna	0,73	1,33	1,15	1,14	0,18	0,12	0,00	0,06	0,49	0,85	0,78	0,72	0,50	0,68	1,06	0,57	0,24	0,36	0,30	0,24
Morawczyna	2,49	2,05	2,06	2,79	0,00	0,15	0,15	0,29	0,00	0,29	0,73	0,88	0,45	0,90	1,81	1,13	0,44	0,29	0,44	0,44
Nowa Biała	1,74	2,09	2,29	2,07	0,14	0,21	0,35	0,83	0,28	0,42	0,62	0,55	0,91	1,01	1,56	1,10	0,28	0,28	0,28	0,21
Obidowa	2,65	3,13	3,02	2,34	0,38	0,25	0,00	0,37	0,38	0,38	0,38	0,25	1,18	1,18	1,97	1,34	0,38	0,38	0,25	0,37
Ostrowsko	3,22	3,44	2,91	4,01	0,22	0,37	0,22	0,22	0,97	1,27	0,89	1,04	1,73	2,64	2,78	2,45	0,75	0,97	0,82	0,89
Pyzówka	2,63	2,40	2,59	2,34	0,32	0,21	0,62	0,41	0,42	0,31	0,62	0,41	1,20	0,85	1,37	0,98	0,53	0,52	0,52	0,51
Rogoźnik	1,69	1,27	1,38	1,81	0,00	0,11	0,21	0,21	0,32	0,11	0,32	0,43	0,33	0,49	0,66	0,17	0,11	0,11	0,42	0,32
Szlembark	1,50	2,32	2,46	1,79	0,33	0,66	0,49	0,49	0,50	0,17	0,49	0,49	0,52	0,79	1,04	0,25	0,17	0,17	0,66	0,49
Waksmund	3,09	3,03	3,06	2,94	0,12	0,29	0,24	0,48	0,57	0,53	0,53	0,52	0,78	0,85	1,09	1,14	0,53	0,41	0,61	0,73



Sołectwo	Długotrwała lub ciężka choroba Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby na 100 mieszkańców				Przemoc Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu przemocy na 100 mieszkańców				Ubóstwo Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców				Wielodzietność Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Dębno	0,97	0,73	0,73	1,58	0,12	0,00	0,36	0,37	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12
Długopole	0,60	0,60	0,60	1,20	0,00	0,00	0,20	0,00	0,20	0,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,40	1,20
Dursztyn	0,56	0,37	0,38	0,38	0,00	0,18	0,57	0,38	0,00	0,00	0,19	0,19	0,00	0,18	0,19	0,19
Gronków	0,75	0,70	0,64	0,69	0,12	0,12	0,23	0,23	0,29	0,29	0,40	0,34	0,23	0,29	0,29	0,17
Harkłowa	0,70	0,68	0,34	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,18	0,17	0,17	0,17	0,18	0,17	0,34	0,50
Klikuszowa	0,80	1,00	1,13	0,79	0,00	0,00	0,46	0,13	0,00	0,00	0,13	0,20	0,53	0,33	0,20	0,39
Knurów	0,96	0,95	1,13	1,32	0,00	0,19	0,38	0,19	0,19	0,38	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19
Krauszów	1,12	0,98	0,42	1,23	0,00	0,14	0,14	0,14	0,56	0,42	0,56	0,27	0,14	0,14	0,14	0,14
Krempachy	0,30	0,44	0,44	0,30	0,00	0,30	0,07	0,07	0,00	0,07	0,00	0,00	0,37	0,22	0,22	0,22
Lasek	0,95	0,86	0,94	0,95	0,00	0,17	0,26	0,34	0,17	0,09	0,09	0,17	0,00	0,00	0,26	0,43
Lasek Trute	0,82	0,98	1,30	1,46	0,00	0,00	0,32	0,32	0,00	0,00	0,00	0,16	0,00	0,00	0,16	0,32
Ludźmierz	0,78	1,09	0,89	0,96	0,04	0,12	0,28	0,48	0,29	0,32	0,36	0,48	0,33	0,16	0,12	0,24
Łopuszna	0,06	0,24	0,30	0,42	0,00	0,06	0,12	0,12	0,12	0,18	0,30	0,18	0,31	0,24	0,18	0,18
Morawczyna	1,03	0,73	1,17	0,88	0,15	0,15	0,29	0,44	0,00	0,00	0,00	0,00	1,03	0,73	0,88	0,73
Nowa Biała	0,21	0,21	0,55	0,55	0,00	0,07	0,35	0,34	0,21	0,28	0,35	0,34	1,05	1,12	1,18	0,90
Obidowa	1,64	2,00	1,89	1,48	0,25	0,00	0,25	0,49	0,25	0,25	0,38	0,12	1,26	1,13	1,13	0,99
Ostrowsko	0,97	0,97	0,89	0,89	0,00	0,15	0,15	0,37	0,67	0,82	0,82	0,59	0,82	0,67	0,75	0,82
Pyzówka	1,48	1,25	1,45	1,22	0,11	0,00	0,31	0,41	0,42	0,52	0,52	0,41	0,74	0,73	0,41	0,31
Rogoźnik	0,32	0,74	0,42	0,32	0,00	0,11	0,21	0,11	0,21	0,21	0,32	0,21	0,85	0,63	0,64	0,43
Szlembark	0,50	1,16	0,66	0,49	0,00	0,00	0,49	0,49	0,33	0,33	0,49	0,33	1,33	0,99	0,98	0,65
Waksmund	0,69	0,65	0,65	0,65	0,00	0,12	0,16	0,12	0,16	0,29	0,24	0,24	0,81	0,78	0,86	0,77



Sołectwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku poprodukcyjnym				Liczba osób objętych niebieską kartą na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Dębno	0,00	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00	0,36	0,37
Długopole	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,00
Dursztyn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,18	0,57	0,38
Gronków	0,00	0,39	0,00	0,37	0,12	0,12	0,23	0,23
Harkłowa	3,53	1,09	3,37	1,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Klikuszowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,46	0,13
Knurów	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,19	0,38	0,19
Krauszów	1,02	1,02	1,00	0,95	0,00	0,14	0,14	0,14
Krempachy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,07	0,07
Lasek	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,17	0,26	0,34
Lasek Trute	0,00	1,22	1,19	1,14	0,00	0,00	0,32	0,32
Ludźmierz	0,30	0,91	0,90	1,19	0,04	0,12	0,28	0,48
Łopuszna	0,42	0,41	0,81	0,78	0,00	0,06	0,12	0,12
Morawczyna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,15	0,15	0,29	0,44
Nowa Biała	0,00	0,00	1,12	1,07	0,00	0,07	0,35	0,34
Obidowa	1,33	1,23	2,35	2,17	0,25	0,00	0,25	0,49
Ostrowsko	0,58	0,56	0,55	0,51	0,00	0,15	0,15	0,37
Pyzówka	0,81	0,80	0,78	0,78	0,11	0,00	0,31	0,41
Rogoźnik	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,11	0,21	0,11
Szlembark	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,49	0,49
Waksmund	1,19	0,89	1,45	1,40	0,00	0,12	0,16	0,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu

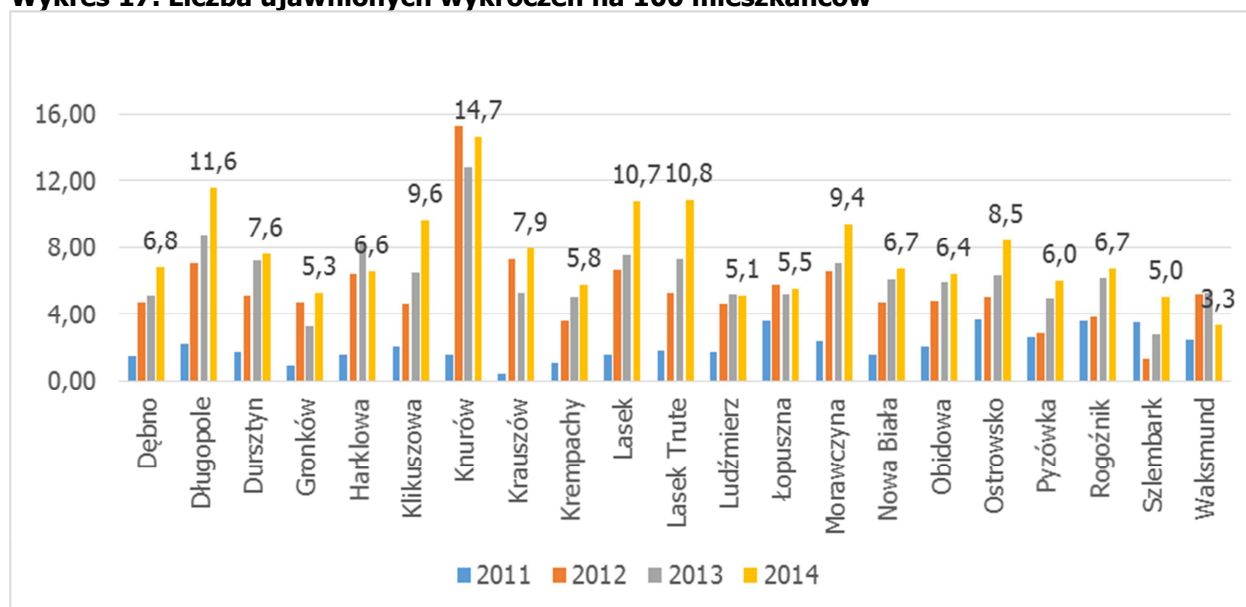
4.1.2. Czynniki bezpieczeństwa

Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Przystępczość stanowi ważny czynnik wpływający na jakość życia mieszkańców. W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych wykorzystano pięć wskaźników z zakresu statystyk Straży Gminnej:

- liczba przyjętych zgłoszeń na 100 mieszkańców;
- liczba ujawnionych wykroczeń na 100 mieszkańców;
- liczba wykroczeń w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na 100 mieszkańców;
- liczba interwencji związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi na 100 mieszkańców;
- liczba wykroczeń w zakresie czystości i porządku na 100 mieszkańców.

Wykroczeniem jest czyn, którego popełnienie zagrożone jest karą aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do wysokości 5 tysięcy złotych lub nagany. Liczba wykroczeń na 100 mieszkańców pokazuje zagrożenie przestępczością w układzie terytorialnym. Najwięcej różnego rodzaju działań, interwencji i ujawnionych wykroczeń w całym analizowanym okresie odnotowano w sołectwach: Knurów i Długopole.

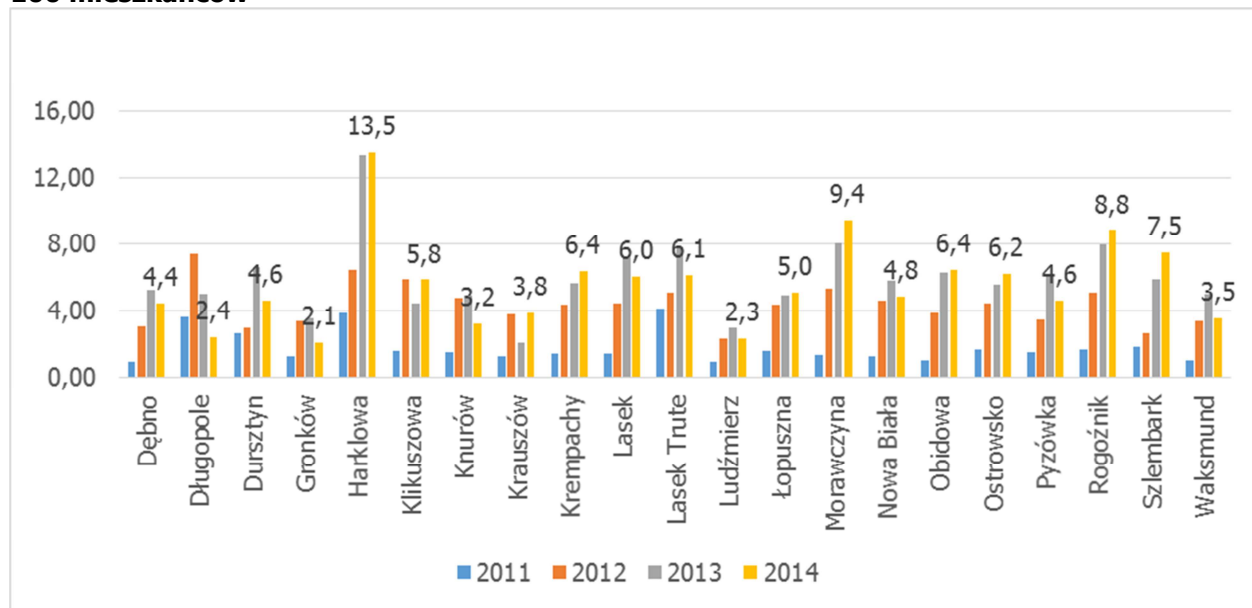
Wykres 17. Liczba ujawnionych wykroczeń na 100 mieszkańców



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Gminnej w Nowym Targu

Wykroczenia związane z utrzymaniem czystości i porządku mogą być szczególnie uciążliwe, a niekiedy nawet zagrażające zdrowiu mieszkańców, ponieważ do tego typu wykroczeń należą: niedopełnienie obowiązku w zakresie uprzątnięcia zanieczyszczeń i odpadów, podrzucanie odpadów, niewłaściwe sprawowanie opieki na zwierzęciem. Wykroczenia, o których mowa, stanowią drugą pod względem liczności grupę czynów łamiących przepisy prawa. W całym analizowanym wykresie najwięcej tego rodzaju wykroczeń odnotowano w Harkłowej, a także w Morawczynie.

Wykres 18. Liczba ujawnionych wykroczeń w zakresie zachowania czystości i porządku na 100 mieszkańców

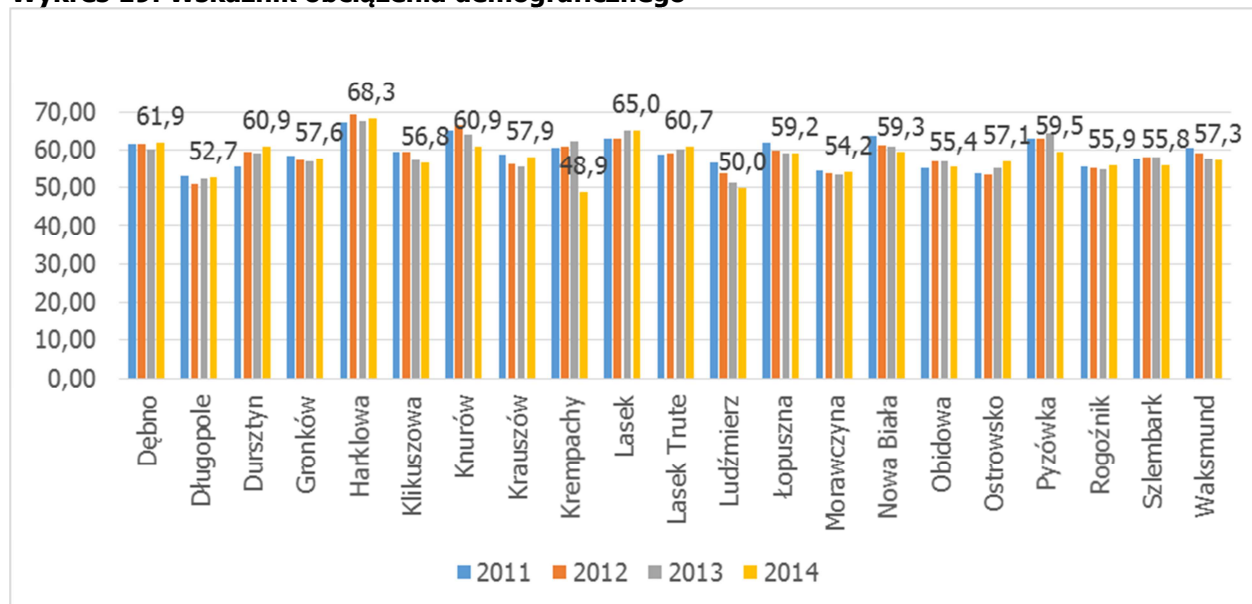


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Gminnej w Nowym Targu

4.1.3. Czynniki demograficzne

Ze względu na szeroko dyskutowane problemy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, w analizie zjawisk społecznych uwzględniono również dwa wskaźniki z tego zakresu: wskaźnik obciążenia demograficznego oraz udział osób starszych. Pierwszy z nich wskazuje na niekorzystną tendencję nadmiernego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym – najbardziej niepokojące wskaźniki w tym aspekcie występują w sołectwach: Harkłowa oraz Lasek (2011-2014).

Wykres 19. Wskaźnik obciążenia demograficznego



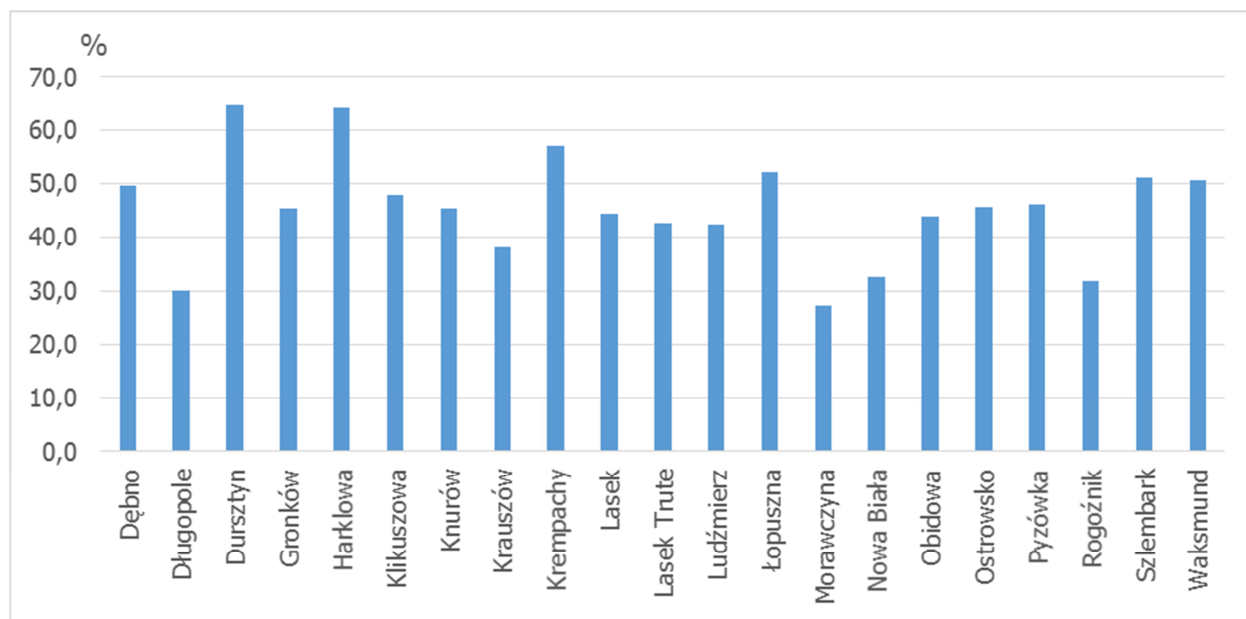
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Nowym Targu

Drugi wskaźnik, tj. zwiększający się udział osób starszych, które w przyszłości mogą wymagać odpowiednio dostosowanych placówek do swoich potrzeb, najwyższe wartości przyjmuje w rejonie sołectw Dębno oraz Długopole.

4.1.4. Aktywność mieszkańców

Aktywność społeczności lokalnej może mieć istotny wpływ na zmiany zachodzące w jej otoczeniu. Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, dostępną dla każdego uprawnionego, jest głosowanie w wyborach. Analiza rozkładu przestrzennego frekwencji w wyborach samorządowych, które miały miejsce w 2014 roku w poszczególnych sołectwach pozwoliła wskazać obszary gminy z najmniejszą aktywnością mieszkańców w tym zakresie – są to sołectwa: Morawczyna i Długopole.

Wykres 20. Frekwencja wyborcza w 2014 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej



Tabela 2. Wskaźniki z zakresu czynników bezpieczeństwa

Sołectwo	Łączna liczba przyjętych zgłoszeń na 100 mieszkańców				Liczba ujawnionych wykroczeń na 100 mieszkańców				Wykroczenia w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na 100 mieszkańców				Interwencje związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi na 100 mieszkańców				Wykroczenia w zakresie zachowania czystości i porządku na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Dębno	1,81	7,03	7,51	0,00	1,45	4,73	5,08	6,82	0,00	0,12	0,00	0,00	0,12	0,24	0,12	0,12	0,97	3,03	5,21	4,38
Długopole	1,19	9,04	10,38	0,00	2,18	7,03	8,78	11,60	0,20	0,20	0,20	0,00	0,20	0,00	0,00	0,20	3,57	7,43	4,99	2,40
Dursztyn	1,87	10,66	12,29	0,00	1,68	5,15	7,18	7,60	0,00	0,00	0,19	0,19	0,00	0,18	0,19	0,00	2,62	2,94	6,62	4,56
Gronków	1,28	5,51	6,36	0,00	0,87	4,70	3,24	5,26	0,06	0,12	0,00	0,06	0,12	0,12	0,23	0,06	1,28	3,37	3,53	2,06
Harkłowa	1,40	6,27	8,46	0,00	1,58	6,44	8,29	6,60	0,00	0,34	0,17	0,17	0,00	0,17	0,00	0,00	3,85	6,44	13,37	13,53
Klikuszowa	1,80	5,20	5,64	0,00	2,07	4,67	6,50	9,63	0,13	0,13	0,07	0,13	0,13	0,20	0,27	0,20	1,60	5,87	4,38	5,83
Knurów	0,96	9,83	13,18	0,00	1,53	15,31	12,81	14,69	0,00	0,00	0,00	0,19	0,00	0,19	0,19	0,19	1,53	4,73	4,90	3,20
Krauszów	0,98	6,71	5,85	0,00	0,42	7,27	5,29	7,95	0,00	0,14	0,00	0,00	0,14	0,00	0,42	0,00	1,26	3,78	2,09	3,84
Krempachy	0,82	4,07	2,81	0,00	1,05	3,56	5,03	5,78	0,00	0,15	0,07	0,07	0,15	0,15	0,15	0,22	1,42	4,37	5,62	6,38
Lasek	1,12	5,30	5,98	0,00	1,56	6,67	7,52	10,75	0,00	0,09	0,17	0,00	0,17	0,00	0,26	0,09	1,38	4,45	7,18	6,02
Lasek Trute	1,48	5,73	7,62	0,00	1,81	5,24	7,29	10,84	0,00	0,00	0,00	0,16	0,16	0,16	0,00	0,16	4,11	5,07	7,78	6,15
Ludźmierz	2,94	4,68	5,65	0,00	1,72	4,64	5,17	5,11	0,08	0,04	0,08	0,04	0,12	0,08	0,24	0,16	0,90	2,30	2,99	2,28
Łopuszna	4,03	4,97	5,73	0,00	3,60	5,76	5,19	5,53	0,06	0,12	0,12	0,06	0,06	0,12	0,24	0,06	1,59	4,30	4,89	5,05
Morawczyna	1,17	3,07	6,17	0,00	2,35	6,58	7,05	9,40	0,00	0,15	0,00	0,15	0,00	0,15	0,00	0,00	1,32	5,26	8,08	9,40
Nowa Biała	0,84	7,33	3,81	0,00	1,53	4,68	6,10	6,75	0,00	0,07	0,00	0,07	0,28	0,42	0,49	0,41	1,26	4,61	5,75	4,82
Obidowa	0,63	4,01	5,03	0,00	2,02	4,76	5,91	6,41	0,00	0,00	0,13	0,00	0,13	0,13	0,00	0,00	1,01	3,88	6,29	6,41
Ostrowsko	4,27	6,27	7,31	0,00	3,67	5,00	6,34	8,47	0,00	0,07	0,15	0,07	0,45	0,30	0,30	0,30	1,65	4,41	5,52	6,17
Pyzówka	2,00	2,30	3,63	0,00	2,63	2,82	4,97	6,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,21	0,21	0,41	0,10	1,48	3,44	6,01	4,58
Rogoźnik	2,33	2,22	5,30	0,00	3,59	3,81	6,15	6,70	0,00	0,11	0,11	0,11	0,00	0,11	0,11	0,00	1,69	5,08	7,95	8,82
Szlembark	1,00	4,14	4,43	0,00	3,49	1,32	2,79	5,05	0,00	0,00	0,16	0,00	0,17	0,33	0,49	0,16	1,83	2,65	5,90	7,49
Waksmund	4,27	4,91	5,50	0,00	2,44	5,20	5,30	3,35	0,12	0,08	0,12	0,12	0,20	0,33	0,33	0,24	1,02	3,36	5,01	3,55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Gminnej w Nowym Targu



Tabela 3. Tabela 3. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych

Sołectwo	Wskaźnik obciążenia demograficznego				Udział osób starszych			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Dębno	61,40	61,57	60,08	61,93	16,41	17,09	17,31	18,03
Długopole	53,19	51,06	52,44	52,74	16,47	16,06	16,17	16,80
Dursztyn	55,52	59,35	59,04	60,86	11,78	12,68	12,48	12,74
Gronków	58,27	57,31	56,95	57,62	14,40	14,74	15,15	15,55
Harkłowa	67,26	69,25	67,42	68,33	14,89	15,59	15,06	15,18
Klikuszowa	59,34	59,36	57,25	56,78	13,17	13,47	13,06	12,97
Knurów	64,98	66,35	63,89	60,91	14,34	14,74	14,69	14,50
Krauszów	58,63	56,29	55,41	57,92	13,67	13,71	13,93	14,38
Krempachy	60,34	60,86	62,11	48,87	14,08	14,52	15,46	8,30
Lasek	62,82	63,13	64,97	64,96	13,84	13,86	14,36	14,96
Lasek Trute	58,75	58,90	60,00	60,68	12,15	13,42	13,61	14,24
Ludźmierz	56,49	53,64	51,47	49,97	13,61	13,36	13,52	13,46
Łopuszna	61,84	59,79	59,12	59,18	14,47	14,67	14,96	15,32
Morawczyna	54,55	53,60	53,50	54,20	12,76	12,87	13,51	14,10
Nowa Biała	63,55	61,05	60,73	59,26	11,79	12,15	12,40	12,88
Obidowa	55,21	56,97	56,80	55,36	9,48	10,14	10,69	11,34
Ostrowsko	53,69	53,33	55,27	57,13	12,81	13,44	13,50	14,49
Pyzówka	62,89	62,93	64,51	59,51	13,07	13,05	13,26	13,14
Rogoźnik	55,43	55,17	54,84	55,89	15,01	15,66	15,48	15,73
Szlembark	57,74	58,12	58,03	55,84	10,82	11,42	11,15	11,56
Waksmund	60,39	59,15	57,79	57,26	13,72	13,79	14,06	14,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Nowym Targu



Tabela 4. Wskaźnik z zakresu aktywności mieszkańców

Sołectwo	Frekwencja wyborcza
	2014
Dębno	49,54
Długopole	30,02
Dursztyn	64,59
Gronków	45,50
Harkłowa	64,14
Klikuszowa	48,00
Knurów	45,43
Krauszów	38,05
Krempachy	57,28
Lasek	44,31
Lasek Trute	42,55
Ludźmierz	42,27
Łopuszna	52,05
Morawczyna	27,24
Nowa Biała	32,54
Obidowa	43,86
Ostrowsko	45,55
Pyzówka	46,11
Rogoźnik	31,73
Szlembark	51,19
Waksmund	50,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Nowym Targu

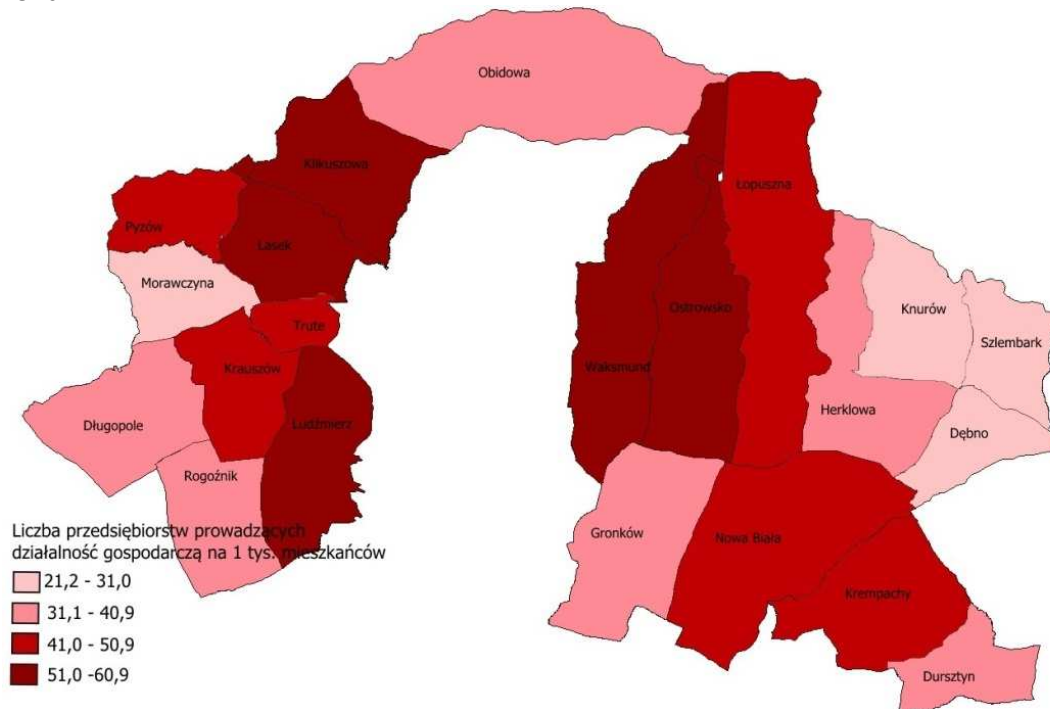
4.2. Diagnoza zjawisk techniczno-środowiskowych

Analizy zjawisk dokonano w oparciu o czynniki gospodarcze, przestrzenne, techniczne i środowiskowe.

4.2.1. Czynniki gospodarcze

Zgodnie ze wskaźnikami uwzględnionym w *Ustawie o rewitalizacji*, sytuacja kryzysowa w danym obszarze może być również związana z niskim poziomem przedsiębiorczości na analizowanym terenie. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest wypadkową wielu czynników: począwszy od kapitału ludzkiego, przez położenie gminy, na wsparciu władz lokalnych kończąc. Poziom przedsiębiorczości jest mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysiąc mieszkańców. Wskaźnik przedsiębiorczości w sołectwach w 2014 roku wahał się od ponad 21 podmiotów do blisko 61 podmiotów na 1 tysiąc mieszkańców.

Rysunek 7. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysiąc ludności w 2014 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Nowy Targ

W gminie Nowy Targ najniższy poziom przedsiębiorczości odnotowano w sołectwach: Szlembark i Dębno. Przy czym bardzo wyraźnie widać wpływ miasta Nowy Targ na poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy.

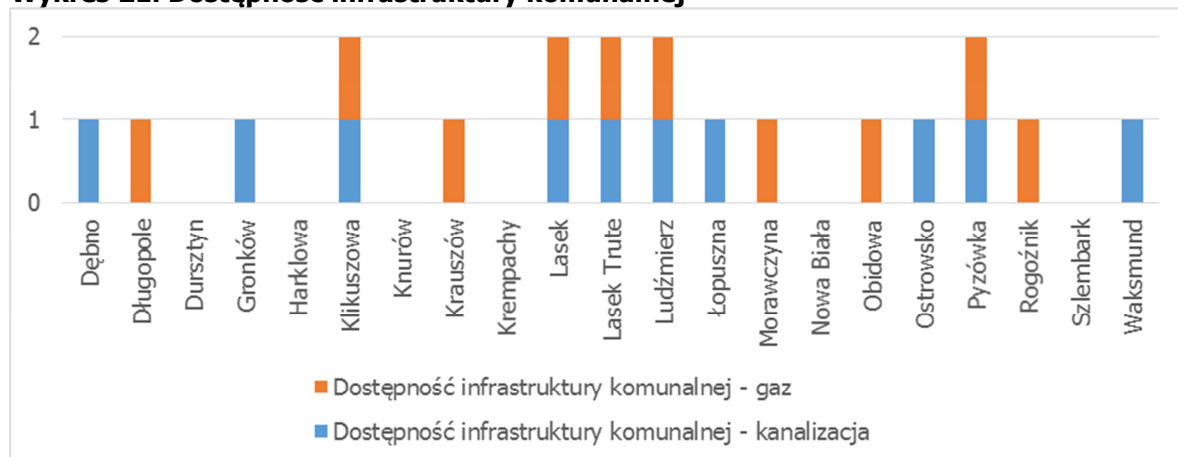
4.2.2. Czynniki przestrzenne

Czynniki przestrzenno-funkcjonalne charakteryzowane są poprzez: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury w danym obszarze. W dalszej analizie wykorzystano dwa wskaźniki z tego zakresu:

- dostępność infrastruktury komunalnej – wodociągi,
- dostępność infrastruktury komunalnej – gaz.

Wskaźniki opisujące dostępność infrastruktury pokazują, jaki procent rejonu jest wyposażony w sieć wodociągową i sieć gazową. W 2014 roku w sześciu sołectwach: Dursztyn, Harklowa, Knurów, Krempachy, Nowa Biała i Szlembark brak było analizowanej infrastruktury.

Wykres 21. Dostępność infrastruktury komunalnej



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Nowym Targu

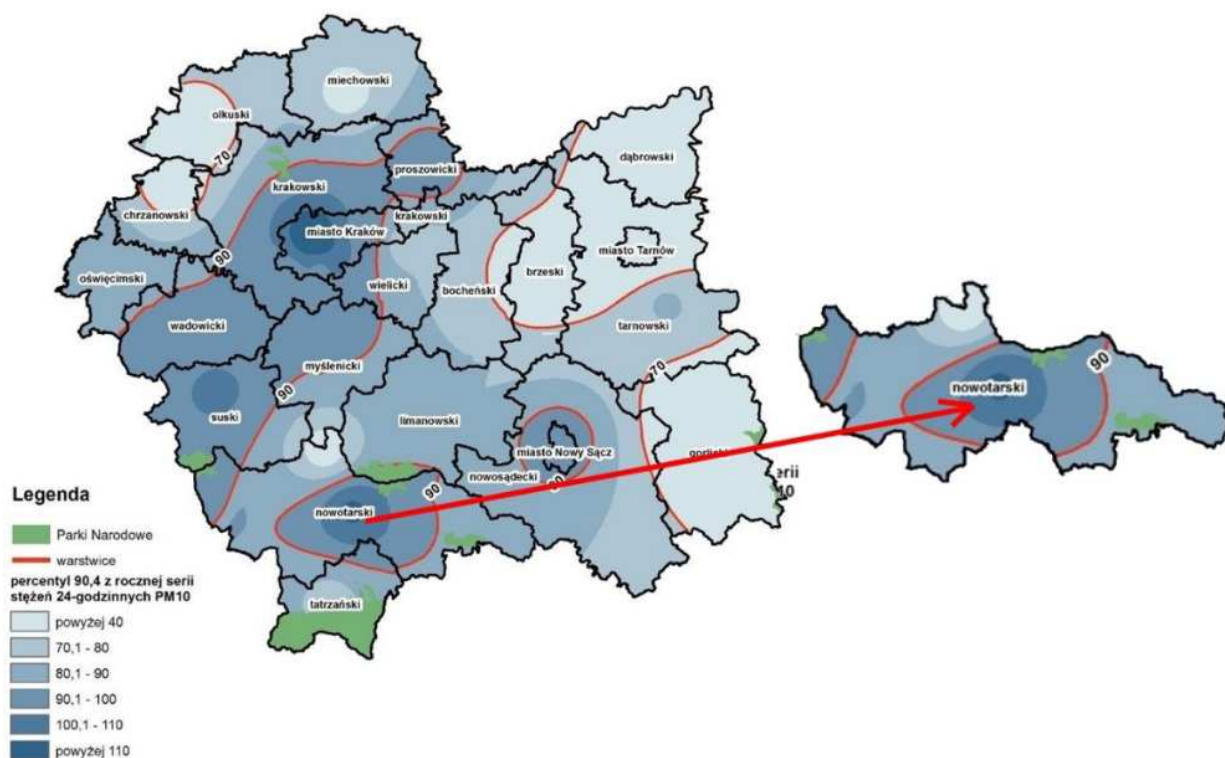
4.2.3. Czynniki techniczno-środowiskowe

Kolejną badaną grupą czynników, o której mowa w *Wytycznych* Ministerstwa są czynniki związane ze stanem technicznym zabudowy znajdującej się na terenie gminy oraz ze standardami środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. W dalszej analizie wykorzystano pięć wskaźników z tego zakresu:

- poziom zanieczyszczenia pyłami z palenisk domowych,
- zagrożenie azbestem,
- liczba dzikich wysypisk śmieci na km²,
- liczba interwencji Ochotniczej Straży Pożarnej na 100 mieszkańców,
- liczba zabytków wpisana do gminnego rejestru zabytków na 1 km².

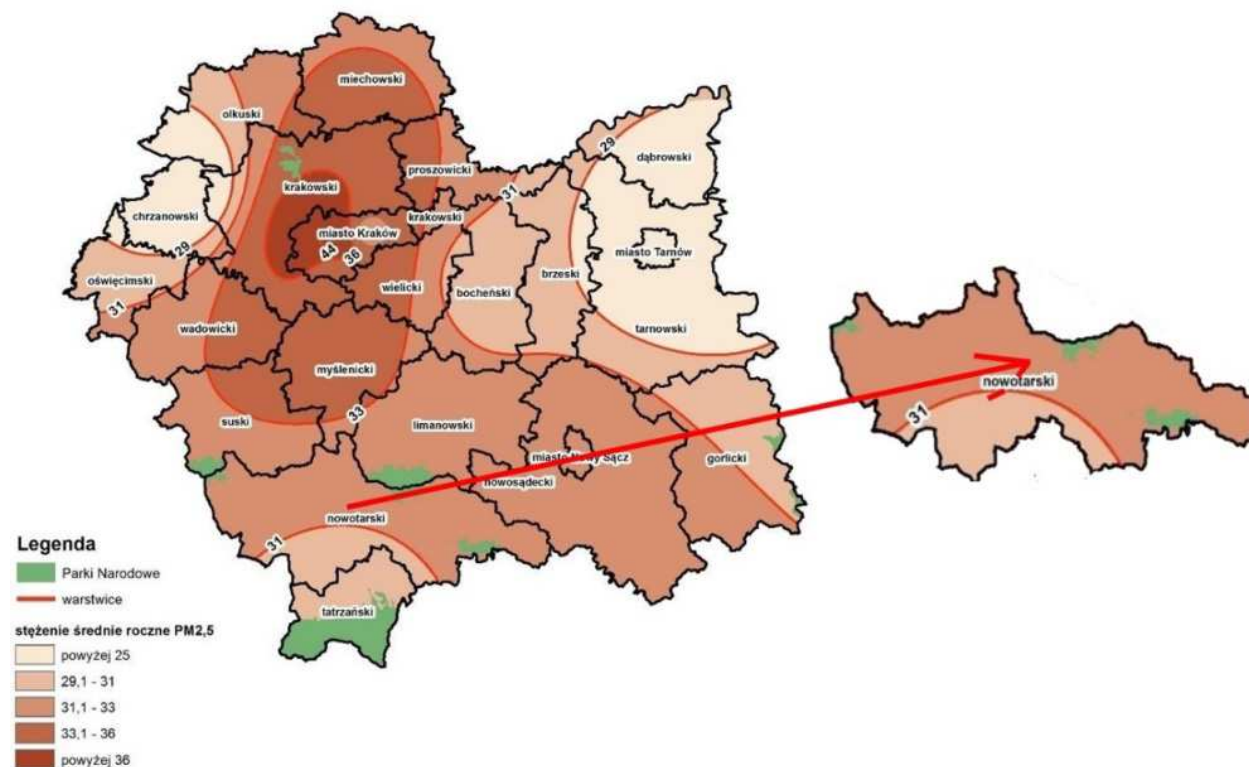
Dodatkowo diagnozę wzbogacono o analizę treści raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie pod tytułem *Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku*. Wskazuje on na przekroczenie emisji PM10 oraz PM2,5 (emisja pyłu zawieszonego o najdrobniejszych frakcjach mogących łatwo przedostać się do dróg oddechowych) z palenisk lokalnych.

Rysunek 8. Stężenie pyłu zawieszonego PM10 – kryterium ochrony zdrowia



Źródło: *Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku*, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie

Rysunek 9. Stężenie pyłu zawieszonego PM_{2,5} – kryterium ochrony zdrowia

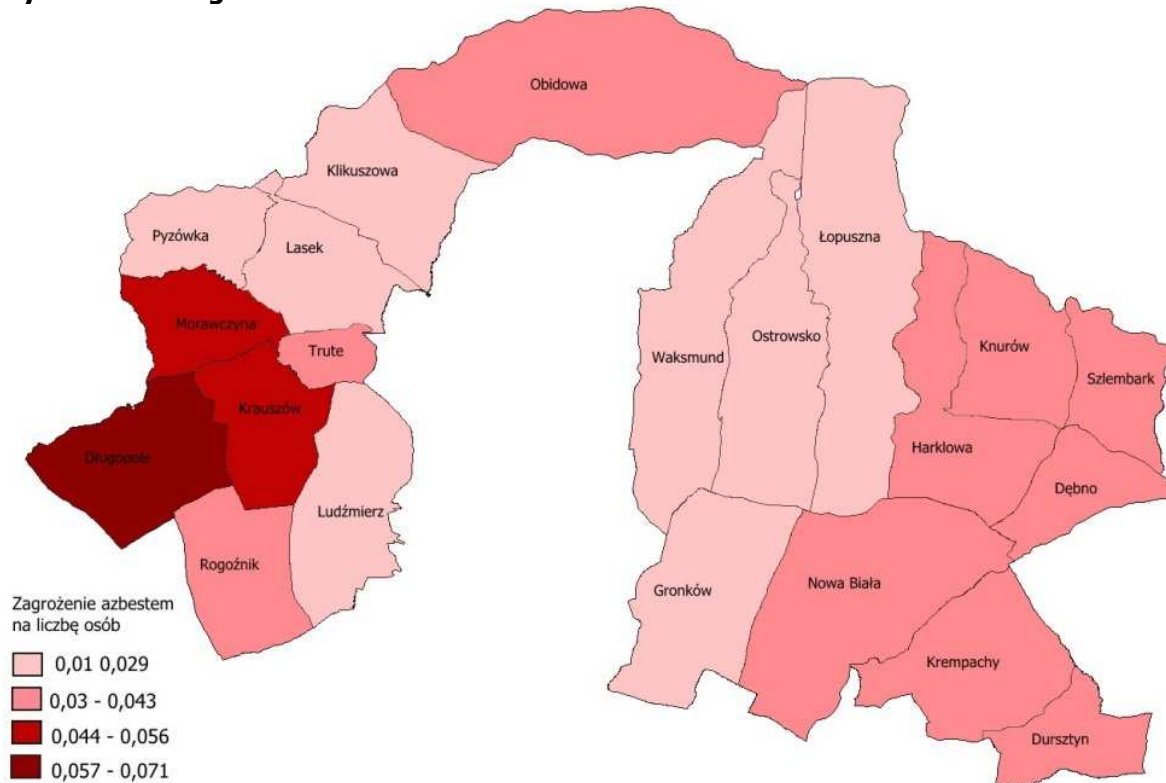


Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie

Mieszkańcy całej Gminy Nowy Targ są prawie równomiernie narażeni na emisję pyłów zawieszonych PM₁₀ oraz PM_{2,5}, nieznacznie większe zanieczyszczenie występuje w sołectwach w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Nowy Targ. Wysokie stężenie pyłów zawieszonych ma wpływ na zachorowalność mieszkańców na choroby układu oddechowego, alergie oraz choroby nowotworowe. Częstsze zapadanie na choroby układu oddechowego wiąże się z większą liczbą porad udzielanych przez lekarzy oraz istotnym zagrożeniem dla życia i zdrowia mieszkańców.

Kolejnym wskaźnikiem z analizowanych czynników jest wskaźnik związany z narażeniem mieszkańców na szkodliwe działanie budynków zawierających wyroby z azbestu. Dowiedziono, że azbest ma oddziaływanie rakotwórcze, dlatego powinien być niezwłocznie usuwany z budynków, jednakże usuwanie azbestu jest czynnością skomplikowaną i generującą znaczne koszty. W 2014 roku najwięcej osób było narażonych na niekorzystne działanie azbestu w sołectwach Długopole, a także Krauszów i Morawczyna.

Rysunek 10. Zagrożenie azbestem

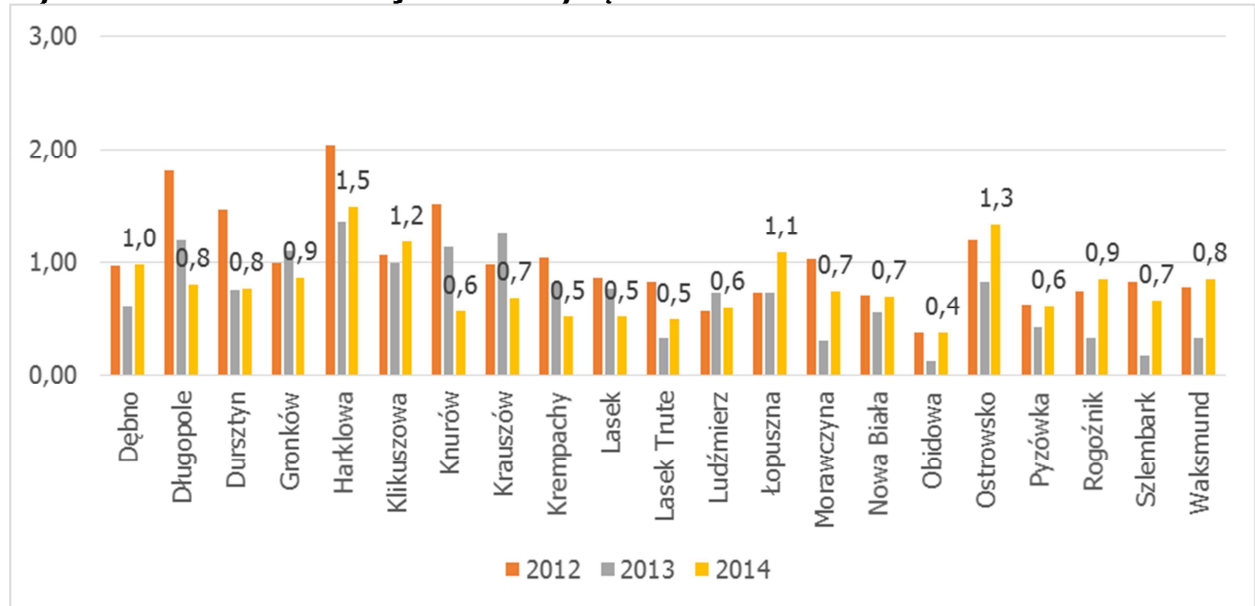


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Nowy Targ

Wskaźnikiem wpływającym również na aspekt środowiskowy gminy jest liczba dzikich wysypisk śmieci na 1 km². Występowanie dzikich wysypisk na danym terenie prowadzi do degradacji środowiska, może wiązać się z narażeniem zdrowia mieszkańców oraz generuje koszty związane z koniecznością ich usunięcia i rekultywacji. W 2014 roku w najmniej korzystnej sytuacji byli mieszkańcy Szlembarku i Lasku.

Kolejnym wskaźnikiem z zakresu czynników techniczno-środowiskowych jest liczba interwencji Ochotniczej Straży Pożarnej, która może wynikać między innymi ze stanu urządzeń grzewczych, wypalania pól oraz innych zdarzeń losowych, w tym komunikacyjnych. W latach 2012-2014 wskaźnik ten przyjmował wartości z przedziału od prawie 0,1 do ponad 1,5 interwencji na 100 mieszkańców. W roku 2014 najwięcej interwencji na 1 mieszkańca było w sołectwie Harkłowa, a także w Ostrowsku.

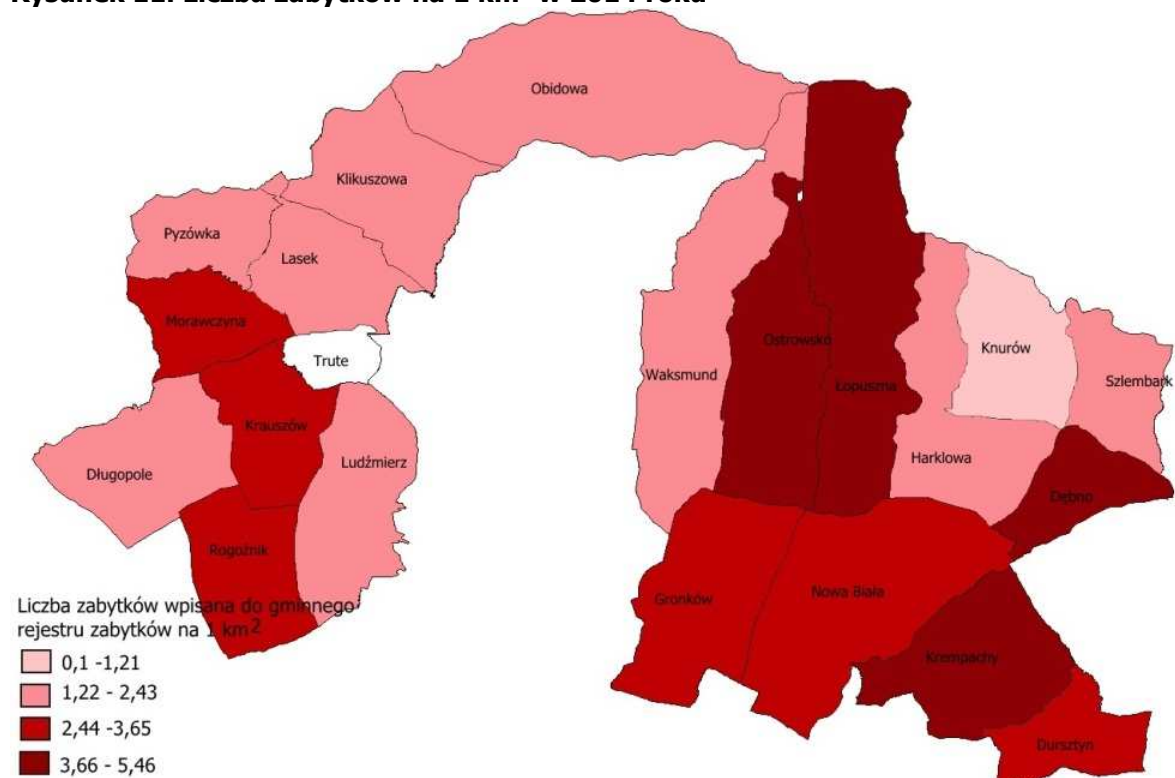
Wykres 22. Liczba interwencji OSP na 1 tysiąc ludności



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Nowy Targ

Ostatnim wskaźnikiem z tej grupy czynników jest liczba zabytków na 1 km². W 2014 roku najczęściej zabytków ujętych w gminnej ewidencji było w sołectwach Dębno i Krempachy. Obiekty te – często o funkcjach mieszkaniowych – są często w złym stanie technicznym, co przekłada się w pewnej części na obraz stanu zasobu mieszkaniowego na obszarze poszczególnych sołectw.

Rysunek 11. Liczba zabytków na 1 km² w 2014 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Nowy Targ



Tabela 5. Wskaźnik z zakresu zjawisk techniczno-środowiskowych

Sołectwo	Zjawiska gospodarcze	Zjawiska przestrzenne		Zjawiska techniczne			Zjawiska środowiskowe		
	Liczba przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców	Dostępność infrastruktury komunalnej – kanalizacja	Dostępność infrastruktury komunalnej – gaz	Liczba zabytków wpisana do gminnego rejestru zabytków na 1 km ²	Liczba interwencji OSP na 100 mieszkańców			Liczba budynków, w których jeszcze nie zdemontowano azbestu na 1 mieszkańca	Liczba dzikich wysypisk śmieci na km ²
	2014	2014	2014	2014	2012	2013	2014	2014	2014
Dębno	28,0	0,00	1,00	5,76	0,97	0,61	1,0	0,03	0,00
Długopole	34,0	1,00	0,00	1,23	1,81	1,20	0,8	0,07	0,00
Dursztyn	32,3	1,00	1,00	3,15	1,47	0,76	0,8	0,04	0,00
Gronków	32,6	0,00	1,00	2,49	0,99	1,10	0,9	0,03	0,00
Harkłowa	34,7	1,00	1,00	2,10	2,03	1,35	1,5	0,04	0,09
Klikuszowa	59,6	0,00	0,00	1,78	1,07	0,99	1,2	0,02	0,10
Knurów	28,2	1,00	1,00	0,88	1,51	1,13	0,6	0,03	0,13
Krauszów	45,2	1,00	0,00	3,46	0,98	1,25	0,7	0,05	0,00
Krempachy	49,7	1,00	1,00	4,54	1,04	0,81	0,5	0,03	0,10
Lasek	52,5	0,00	0,00	2,34	0,86	0,77	0,5	0,03	0,15
Lasek Trute	50,2	0,00	0,00	0,00	0,82	0,32	0,5	0,03	0,00
Ludźmierz	60,3	0,00	0,00	2,25	0,57	0,73	0,6	0,02	0,10
Łopuszna	49,2	0,00	1,00	4,07	0,73	0,72	1,1	0,02	0,00
Morawczyna	30,8	0,00	0,00	2,63	1,02	0,29	0,7	0,05	0,00
Nowa Biała	44,1	1,00	1,00	3,40	0,70	0,55	0,7	0,03	0,06
Obidowa	37,0	1,00	0,00	1,25	0,38	0,13	0,4	0,03	0,00
Ostrowsko	51,3	0,00	1,00	3,78	1,19	0,82	1,3	0,03	0,08
Pyzówka	47,9	0,00	0,00	2,19	0,63	0,41	0,6	0,03	0,00
Rogoźnik	40,4	1,00	0,00	3,11	0,74	0,32	0,9	0,04	0,00
Szlembarck	21,2	1,00	1,00	1,42	0,83	0,16	0,7	0,04	0,18
Waksmund	60,9	0,00	1,00	2,35	0,78	0,33	0,8	0,02	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Nowym Targu



4.3. Wybór obszarów zdegradowanych wraz z uzasadnieniem

Ostatnim etapem diagnozy jest wskazanie obszarów zdegradowanych, które wykazują kumulację negatywnych zjawisk społecznych oraz dodatkowo w pozostałych analizowanych zjawiskach wykazują nagromadzenie negatywnych cech.

Na podstawie uzyskanego wskaźnika sum standaryzowanych dla zakresu **społecznego**, jako obszary o szczególnej koncentracji problemów w tej kwestii można wytypować następujące rejony: **Ostrowsko, Knurów, Krauszów, Obidowa, Pyzówka, Waksmund, Harkłowa, Lasek, Nowa Biała, Dębno, Lasek Trute, Długopole**. W wymienionych obszarach na uwagę zasługiwały problemy związane z ogólnym korzystaniem ze środków pomocy społecznej oraz z powodu: bezrobocia, ubóstwa i wielodzietności. Również kwestie dotyczące bezpieczeństwa były na niezadowalającym poziomie. Niepokojąca jest również kwestia związana z niekorzystnymi zmianami demograficznymi, a w szczególności wysoki udział osób starszych, który najwyższy był w Dębnie i Długopolu.

Tabela 6. Wartości wskaźnika sum standaryzowanych dla zjawisk społecznych

Sołectwo	Zjawiska społeczne	Zjawiska techniczno-środowiskowe
Ostrowsko	38,23	4,48
Knurów	31,49	5,68
Krauszów	31,05	4,23
Obidowa	29,87	2,09
Pyzówka	29,53	1,50
Waksmund	29,23	2,24
Harkłowa	28,18	6,96
Lasek	27,54	2,58
Nowa Biała	27,48	4,48
Dębno	26,58	4,38
Lasek Trute	26,39	1,04
Długopole	26,37	5,01
Ludźmierz	25,36	1,81
Szlembark	25,26	5,22
Klikuszowa	25,20	2,91
Morawczyna	24,91	2,75
Gronków	22,63	3,93
Dursztyn	22,15	5,22
Łopuszna	20,30	3,47
Rogoźnik	19,89	3,30
Krempachy	16,11	5,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

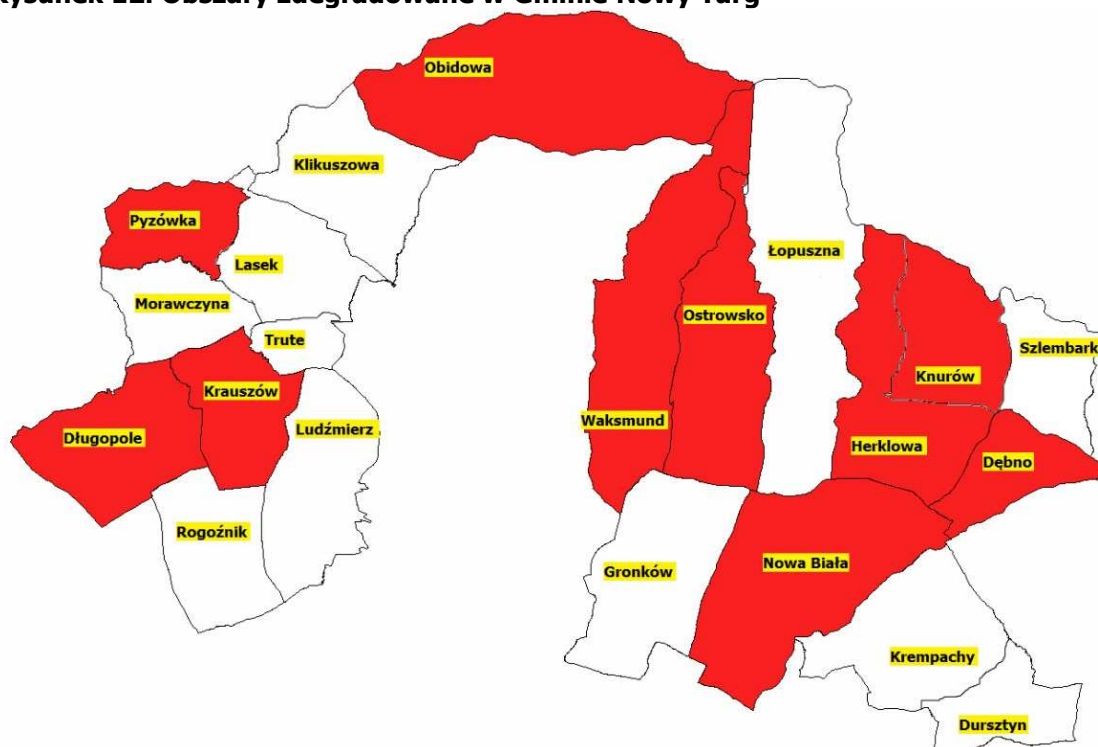
W kolejnym etapie uzyskano wskaźnik sum standaryzowanych dla zakresu **techniczno-środowiskowego**. Opierając się na tak przeprowadzonym postępowaniu badawczym możliwe było wyznaczenie dziesięciu sołectw: **Ostrowsko, Knurów, Krauszów, Harkłowa, Obidowa, Pyzówka, Waksmund, Nowa Biała, Dębno, Długopole**, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak i technicznej, przestrzennej, gospodarczej i środowiskowej.

Tabela 7. Wartości wskaźnika degradacji

Sołectwo	Wskaźnik degradacji
Ostrowsko	42,72
Knurów	37,18
Krauszów	35,28
Harkłowa	35,14
Obidowa	31,96
Nowa Biała	31,95
Waksmund	31,47
Długopole	31,38
Pyzówka	31,03
Dębno	30,96
Szlembark	30,48
Lasek	30,12
Klikuszowa	28,11
Morawczyna	27,66
Trute	27,43
Dursztyn	27,37
Ludźmierz	27,16
Gronków	26,56
Łopuszna	23,78
Rogoźnik	23,19
Krempachy	21,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Rysunek 12. Obszary zdegradowane w Gminie Nowy Targ



Źródło: Opracowanie własne



5. WSKAZANIE OBSZARU REWITALIZACJI WRAZ Z UZASADNIENIEM

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy oraz badań ilościowych i jakościowych obecnej sytuacji w Gminie Nowy Targ, a także **oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności wyrażone podczas warsztatów rewitalizacyjnych**, doprowadziły do **wyodrębnienia obszaru rewitalizacji na terenie gminy**, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów.

Badania ilościowe obejmowały:

- badania metodą CAWI mieszkańców dotyczące jakości życia w Gminie Nowy Targ i poszczególnych sołectwach (liczba kompletnie wypełnionych ankiet: 128 ankiet, czas badania: 2016.01.21-2016.04.15);
- badania metodą CAWI liderów lokalnych dotyczących problemów i potencjałów sołectw w Gminie Nowy Targ – w pracach wykorzystano pogłębione ankiety przeprowadzone w kwietniu 2015 roku w sołectwach Gminy. Do wyrażenia swoich opinii w badaniach zaproszono wszystkich 20 sołtysów z obszaru Gminy. Ankiety wypełniło 15 z nich.

Badania jakościowe przeprowadzono z wykorzystaniem techniki zogniskowanych wywiadów grupowych. Na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji przeprowadzono 1 wywiad grupowy, w którym uczestniczyło łącznie 8 osób – członkowie organizacji pozarządowych, pracownik socjalny, urzędnicy, sołtysi.

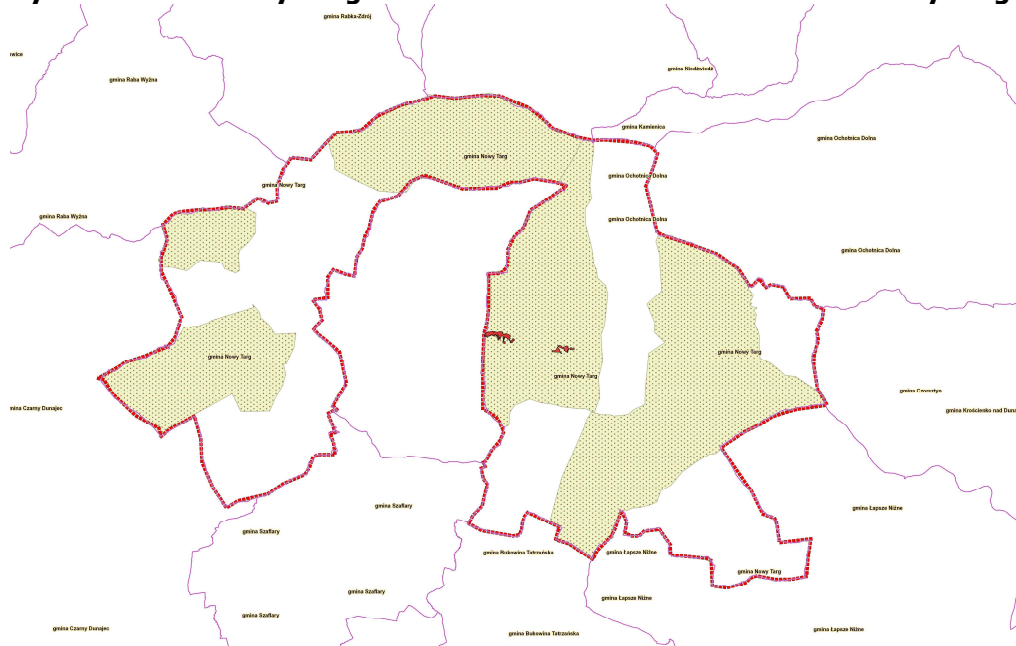
Szeroki udział mieszkańców na każdym etapie wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji gwarantuje, że wybrane obszary są odpowiedzią na rzeczywiste zapotrzebowanie mieszkańców Gminy Nowy Targ. Trafne dopasowanie do dostrzeganych i wskazywanych przez mieszkańców problemów pozwoli na podjęcie działań naprawczych, które dadzą oczekiwane przez społeczeństwo efekty.

Wyznaczono **obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni 21,11 ha (tj. 0,10% powierzchni gminy)**, zamieszkały przez **413 osób (tj. 1,75% populacji gminy Nowy Targ)**. Składa się on z 2 podobszarów:

- Waxmund – Centrum,
- Ostrowsko – Centrum.



Rysunek 13. Obszary zdegradowane i rewitalizowane w Gminie Nowy Targ



Źródło: opracowanie własne na podkładach z www.geoportal.gov.pl

5.1. Podobszar 1: *Waxmund – Centrum*

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale II, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 8. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Waxmund – Centrum*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Relatywnie duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej. 2. Relatywnie duża liczba osób niepełnosprawnych. 3. Duża liczba rodzin wielodzietnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. 4. Duża liczba osób starszych, wymagających wsparcia i opieki. 5. Relatywnie duża liczba zgłoszeń i interwencji Straży Gminnej i ujawnionych wykroczeń, w tym w związku z przeciwdziałaniem alkoholizmowi. 6. Brak miejsca na obszarze rewitalizowanym pełniącego funkcje integracyjne dla mieszkańców. 7. Niezadawalający stan obiektów sakralnych oraz budynków użyteczności publicznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Relatywnie niskie bezrobocie na obszarze. 2. Niskie wskaźniki ubóstwa. 3. Jedna z wyższych – na obszarze Gminy – frekwencja wyborcza. 4. Osadzenie w tradycji i kulturze regionalnej.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak dostępu do gazu sieciowego. 2. Bardzo duże rozproszenie zabudowy, liczne niezabudowane działki w centrum miejscowości. 3. Duży nieład architektoniczny oraz niska dbałość o estetykę otoczenia obiektów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Najwyższy w Gminie wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Dogodne położenie. 3. Dostępna podstawowa infrastruktura wodno-ściekowa. 4. Rozwiązany problem azbestu. 5. Brak dzikich wysypisk.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie podobszar **Waksmund – Centrum** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Waksmund**, na którym się znajduje, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 14. Podobszar rewitalizacji Waksmund – Centrum – obrys działek (1:2 000)



Źródło: opracowanie własne na podkładach z www.geoportal.gov.pl

WAKSMUND – Centrum

Położenie podobszaru: obszar położony wzdłuż ul. Na równi – pomiędzy drogą wojewódzką, a Dunajcem (w pierwszej linii zabudowy).

Powierzchnia podobszaru: 14,30 ha.

Ludność podobszaru: 286 osób.

Opis podobszaru: Obszar zaczyna się na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 969 z ulicą Waksmundzką (Nowy Targ), w tym miejscu obejmuje zespół budynków o charakterze usługowym i handlowym (pocztą, sklepy, siedziba OSP itp.). Estetyka obiektów pozostawia wiele do życzenia. W złym stanie technicznym jest także budynek remizy. Obiekt powstał w latach pięćdziesiątych XX wieku i od tego czasu *de facto* nie był remontowany. Obecnie nie spełnia ani standardów technicznych, ani lokalowych, które mogłyby wspomóc integrację miejscowej ludności.

Następnie – wskazany obszar – wzdłuż ul. Na Równi dochodzi do budynku Zespołu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Waksmundzie (ul. Na Równi 28) i biegnie wzdłuż ul. Na Równi w górę Dunajca aż do ul. Kościelnej obejmując obszar kościoła oraz przedszkola, oraz w dół biegu rzeki – obejmując pierwszą linię zabudowy wzdłuż ul. Na Równi.

Na obszarze znajduje się także zabytkowy (z 1887 roku) kościół będący siedzibą parafii pod wezwaniem św. Jadwigi Śląskiej. Stan techniczny obiektu należy uznać za dobry, prace konserwatorskie i remontowych wymaga jedynie w części zewnętrznej elewacja, zaś wewnątrz obiektu konieczny jest remont organów.

Wzdłuż ul. Na Równi znajdują się – poza kościołem i szkołą – głównie budynki mieszkalne, a także związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Cechą charakterystyczną obszaru jest mocno niejednorodna zabudowa – zarówno pod względem stanu substancji, estetyki, jak i zagospodarowania przestrzennego. Ulica nie jest zabudowana w sposób ciągły – bardzo wiele działek jest niezabudowanych.



5.2. Podobszar 2: *Ostrowsko – Centrum*

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale II, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

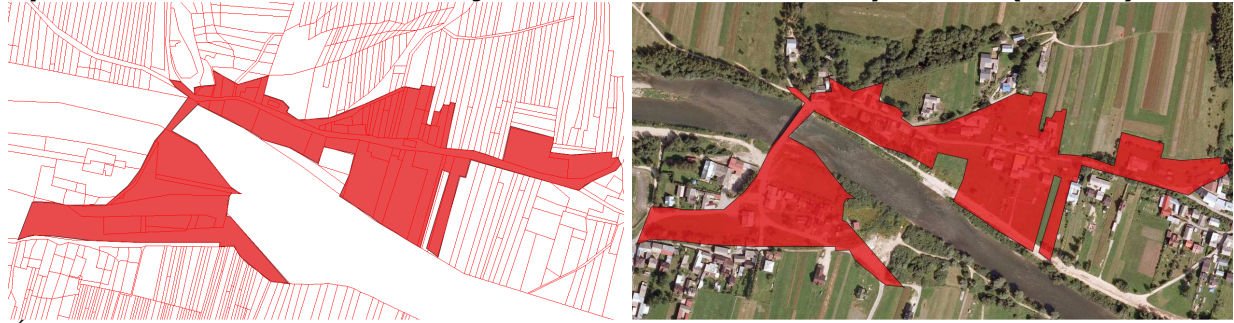
Tabela 9. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Ostrowsko – Centrum*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	<ol style="list-style-type: none">1. Relatywnie duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej.2. Bardzo duża liczba osób korzystająca z pomocy społecznej z racji pozostawania bez pracy.3. Duża liczba osób bezrobotnych.4. Zauważalna bezradność w sprawach wychowawczych i opiekuńczych.5. Duża liczba osób niepełnosprawnych korzystających z opieki społecznej.6. Bardzo wysoki wskaźnik ubóstwa.7. Duża liczba rodzin wielodzietnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej.8. Duża i rosnąca liczba rodzin objętych niebieską kartą.9. Relatywnie duża liczba ujawnionych przez Straż Gminną wykroczeń, w tym w związku z przeciwdziałaniem alkoholizmowi.10. Relatywnie niska frekwencja wyborcza na tle gminy.11. Brak miejsca na obszarze rewitalizowanym pełniącego funkcje integracyjne dla mieszkańców.12. Niezadawalający stan obiektów sakralnych oraz budynków użyteczności publicznej.	<ol style="list-style-type: none">1. Stosunkowo niewiele osób korzystających z pomocy społecznej z racji długotrwałej i ciężkiej choroby.2. Średni (w relacji do gminy) wskaźnik obciążenia demograficznego.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	<ol style="list-style-type: none">1. Brak dostępu do gazu sieciowego.2. Duża liczba starszych budynków.3. Rosnąca liczba zdarzeń losowych i związanych z tym interwencji służb ratowniczych.4. Zauważalny problem powstawania dzikich wysypisk.5. Duże rozproszenie zabudowy, liczne niezabudowane działki w centrum miejscowości.6. Duży nieład architektoniczny oraz niska dbałość o estetykę otoczenia obiektów.	<ol style="list-style-type: none">1. Wskaźnik przedsiębiorczości powyżej średniej dla gminy,2. Dogodne położenie,3. Dostępna podstawowa infrastruktura wodno-ściekowa.4. Rozwiązany problem azbestu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie podobszar ***Ostrowsko – Centrum*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Ostrowsko**, na którym się znajduje, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 15. Podobszar rewitalizacji *Ostrowsko – Centrum* – obrys działek (1:2 000)



Źródło: opracowanie własne na podkładach z www.geoportal.gov.pl

OSTROWSKO – Centrum

Położenie podobszaru: obszar położony w ścisłym centrum Waksmundu, obejmuje centralny plac i fragmenty zabudowań osiedla Kamieniec oraz tereny po drugiej stronie Dunajca wzdłuż ul. Gorczańskiej i Świerkowej, po obu liniach zabudowy.

Powierzchnia podobszaru: 6,81 ha.

Ludność podobszaru: 127 osób.

Opis podobszaru: Na wskazanym obszarze znajdują się dwie remizy. Pierwsza z lat 40. ubiegłego wieku – w bardzo złym stanie technicznym. To budynek parterowy, nieocieplony, od wielu lat nieremontowany. Obiekt po gruntownym remoncie powinien stać się centrum kulturalno-społecznym miejscowości i pełnić funkcje integrujące mieszkańców. Drugi obiekt pochodzi z roku 1993 i także jest w katastrofalnym stanie technicznym. Pilnej modernizacji wymaga w szczególności toalety, kuchnia, zaplecze kuchenne, korytarze, sala główna, dach, elewacja zewnętrzna. Także estetyka obu obiektów pozostawia wiele do życzenia. Oba budynki stoją na obrzeżach centralnego placu miejscowości i otaczającego go skweru, które także jako całość, wymagają pilnych działań estetyzujących.

Obecny sposób zagospodarowania tego miejsca nie buduje przyjaznego wizerunku miejscowości i nie tworzy klimatu do integracji mieszkańców, a także nie ma charakteru centrotwórczego.

Na tyłach jednej z remiz znajduje się bardzo zniszczone boisko sportowe (nienadające się dziś do użytku), które pełniło kiedyś ważne funkcje społeczne (w lecie boisko, w zimie lodowisko). Obecnie właściwie niezagospodarowane, ze zniszczonym wyposażeniem i jedynie pozostałością śladów dawnej świetności (zdezelowane maszty oświetleniowe).

Obok boiska (i bezpośrednio za jedną z remiz) rozciąga się niewielka osada romska. Wciąż niepełna integracja społeczności romskiej, trudne warunki materialne (ubóstwo, bardzo złe warunki zamieszkania, niewystarczająca dbałość o miejsce zamieszkania), nieznajomość specyfiki kultury romskiej, a także wciąż funkcjonujące stereotypy, są powodem nieporozumień i napięć między mieszkańcami gminy, a członkami mniejszości. Ponadto teren osady romskiej, jak równie stan zabudowań, jest katastrofalny i psuje obraz centrum miejscowości – pomimo szeregu działań podejmowanych ze środków publicznych w celu zmiany tego wizerunku. Obecność społeczności romskiej rodzi także szereg problemów w kontaktach z lokalną społecznością.

Dalej obszar rewitalizacji wyznaczony został po drugiej stronie Dunajca i obejmuje wąski pas zabudowy wzdłuż ulic Gorczańskiej i Świerkowej. Znajdujące się tam obiekty, to budynki prywatne, w różnym stanie technicznym.